

73 reformer för tillväxt, investeringar och jobb i svensk industri

IKEM:s förslag för en samlad industripolitik

SEPTEMBER 2026

Innehåll

Svensk kemi – en motor för tillväxt	3
Så här kan du använda rapporten	5
A. Kompetensförsörjning och arbetsmarknad	6
En effektivare och mer träffsäker yrkeshögskola	6
Höj kvaliteten på tekniska och naturvetenskapliga utbildningar från grundskola till högskola och universitet	7
Högre utbildning och attraktiva forskningsmiljöer	8
Stärk kompetensutvecklingen genom hela arbetslivet	9
Slopat lönekrav för bättre möjlighet till internationell rekrytering	9
Snabbare samordningsnummer för nyanlända arbetskraftsinvandrare	10
En väg in för arbetskraftsinvandrare: samlad myndighetsservice	10
Höjd nedsättning i expertskatten	11
Startupvisum	11
B. Elförsörjning för tillväxt och konkurrenskraft	12
Effektgaranti för små och medelstora företag	12
Konkurrenskraftiga elpriser i hela landet	12
Användning av flaskhalsintäkter	13
Pausa omprövningen av vattenkraftverk	14
C. Konkurrenskraft genom klimatomställning och cirkulär ekonomi ...	15
Gör klimatomställningen lönsam	15
Industriklivet	16
Klimatklivet	18
Avfall och cirkulär ekonomi	18
Nationell bioekonomistrategi	20
D. Forskning och innovation	22
Konkurrenskraftiga villkor för företagens FoU-investeringar	22
Starkare och mer strategisk forskningsfinansiering	23
Samverkan som stärker innovation och produktivitet	25
Från forskning till industri: test, verifiering och uppskalning	25
E. Regelförbättring och myndighetsstyrning	27
Stärk värdekedjan för kemikalieanvändning i Sverige	27
Skapa förutsättningar för fler investeringsbeslut i Sverige	28
Investeringsfrämjande uppdrag till Business Sweden	28
Snabbare och mer förutsägbara miljötillståndsprocesser	30
Mer innovation med bättre regelverk	30
Realisera förenklingspolitiken och stärk industripolitiken	31
Reformer i tabellform.....	33
Appendix.....	41

Svensk kemi

– en motor för tillväxt

IKEM:s medlemsföretag i Sverige är en motor för tillväxt och jobbskapande. De sysselsätter cirka 80 000 personer och står för en fjärdedel av svensk industriexport och en femtedel av industrins förädlingsvärde. Kemiindustrins förädlingsvärde uppgår till cirka 160 miljarder kronor per år, motsvarande omkring 4,5 procent av BNP.¹ Plast- och kemiindustrin ligger tidigt i värdekedjan och förser annan industri med insatsvaror. Mer än 96 procent av alla produkter som tillverkas är beroende av kemikalier för att kunna framställas. IKEM:s medlemsföretag förser samhället med byggmaterial för vägar, byggnader och annan infrastruktur. De tillverkar livsuppehållande mediciner, vaccin och sjukvårdsmaterial. IKEM:s medlemsföretag producerar drivmedel som håller transporter rullande samtidigt som de bidrar till en nationell livsmedelsförsörjning genom att tillverka bland annat vattenreningskemikalier och livsmedelsförpackningar. Kort sagt, IKEM:s medlemmar är livsviktiga för Sveriges välbefinnande, motståndskraft och framtidsutsikter.

Industrins bidrag till det svenska samhället kan dock inte tas för givet. Det förutsätter ett ensträckt arbete för stärkt konkurrenskraft och ökad attraktivitet som investeringsland.

Den europeiska kemiindustrin genomgår just nu en prövande tid, med höga energi- och råvarupriser samt höga regulatoriska kostnader och hård konkurrens från utomeuropeiska regioner, ofta med ojämlika villkor. Medan nedläggningsbeslut aviseras runt om i Europa gapar nyinvesteringarna med sin frånvaro.² Även om den svenska kemiindustrin än så länge står stadigare än i övriga EU kan vi inte luta oss tillbaka och blåsa faran över. IKEM:s medlemmar exporterar mer än 80% av sin produktion,³ och cirka 50 procent av den totala svenska exporten går till andra EU-länder.⁴ Det innebär att när den europeiska konkurrenskraften sviktar är det bara en tidsfråga innan det fortplantar sig till svensk industriexport.

Det krävs med andra ord genomgripande reformer för att bevara och stärka den svenska konkurrenskraften. Genom rätt reformer kan vi säkra framtidens klimatneutrala industri innanför Sveriges gränser, säkerställa att svensk ekonomi fortsätter att växa, och att vår gemensamma välfärd får de resurser den behöver. Med andra ord att Sverige blir ett bättre land för alla att bo och verka i.

Det finns inte en patentröslösning för att få fart på tillväxten och ökat jobbskapande. Det krävs ensträckt arbete inom många olika reformområden.

IKEM har identifierat fem områden som sticker ut som särskilt viktiga för att få fart på den svenska produktiviteten:

¹ Rapport: Kartläggning av Kemiindustrin i Sverige, Tillväxtverket (2026)

² Chemical plant closures rate surges six-fold in Europe since 2022, new report finds - cefic

³ <https://www.ikem.se/om-ikem/var-industri/>

⁴ <https://verapolicy.se/chat/qCLzUtgFan>

- A. **Humankapital och arbetsmarknad.** Utan tillgång till rätt kompetens saknas de som kan göra jobbet.
- B. **Prisvärd el med hög leveranssäkerhet i hela landet.** Utan utbyggnad och upprustning av elnäten och elproduktionen kan vare sig nyinvesteringar eller klimatomställning genomföras.
- C. **Klimatregelverk som driver konkurrenskraft.** Här krävs regelverk som stöttar nyindustrialisering och som borgar för långsiktighet, särskilt när omvärlden svajar.
- D. **Forskning och innovation.** Morgondagens produktion och investeringar bottnar i forskning och innovationer som görs idag.
- E. **Regelverk och myndighetsstyrning.** Regler behöver vara ändamålsenliga och relevanta samtidigt som myndigheterna behöver arbeta mer tvärsektoriellt och mindre i stuprör för att stötta företag i deras verksamhet.

I början av året lanserade IKEM rapporten *Industrilöftet*.⁵ Vi åtar oss att investera, växa och skapa jobb i Sverige om våra politiker i gengäld lovar att ge oss de förutsättningar vi behöver för att göra det. I den här rapporten tittar vi närmare på hur det ska gå till i praktiken.

⁵ <https://industriloftet.se/>

Så här kan du använda rapporten

Den här rapporten är en sammanställning av de konkreta reformer som IKEM har identifierat behöver genomföras under kommande mandatperiod för att stödja utvecklingen av svensk industri. Rapporten är indelad i kapitel utifrån sakområden som beskriver på vilket sätt reformerna är viktiga för industrins tillväxt. Sist i rapporten finns alla reformer sammanställda i en överskådlig tabell där det också framgår hur de kan genomföras och vem som bär ansvaret för genomförandet.

Slutligen finns också ett appendix med förslag på texter till regleringsbrev, förordningar samt utredningsuppdrag, som kan fungera som en utgångspunkt för att underlätta vidare arbete.

A. Kompetensförsörjning och arbetsmarknad

Sveriges tillväxt förutsätter att företag kan hitta rätt kompetens i rätt tid – lokalt, nationellt och internationellt. För kunskapsintensiva branscher som kemi, läkemedel och bioteknik är tillgången till specialiserade ingenjörer, forskare och experter helt avgörande.

I dag finns flaskhalsar i hela utbildningskedjan, från grundskolans laborativa undervisning till högskolans resurstilldelning och yrkeshögskolans styrning. Dessutom bromsas rekryteringen av arbetskraft från andra länder av administrativa hinder som gör Sverige mindre attraktivt. Den internationella rekryteringen handlar om långa väntetider för samordningsnummer, fragmenterad myndighetsservice och ett expertskattesystem som gör det svårare för svenska företag att attrahera internationella experter.

Det behövs reformer som ökar intresset för STEM, förbättrar matchningen mot arbetsmarknaden och som bygger ut möjligheterna till vidareutbildning mitt i arbetslivet. Sverige måste också bli enklare att komma till, snabbare att komma i gång i och mer attraktivt för internationella specialister som är nödvändiga både för att behålla befintliga investeringar och för att locka nya.

En effektivare och mer träffsäker yrkeshögskola

I dag får utbildningsanordnare tillstånd att bedriva en yrkeshögskoleutbildning under en begränsad tid. I praktiken innebär det att en utbildning ofta behöver ansöka om förnyat tillstånd efter omkring fem år. För utbildningar som är avgörande för industrins kompetensförsörjning, Sveriges beredskap och långsiktiga konkurrenskraft är detta alltför kortsiktigt. Om en utbildning inte beviljas fortsatt tillstånd riskerar det att skapa avbrott i kompetensförsörjningen och i förlängningen påverka produktion och samhällsviktig verksamhet.

I ett mer osäkert omvärldsläge behöver därför utbildningssystemet i högre grad kunna ta hänsyn till vilka utbildningar som är av strategisk betydelse för Sverige. Vid beslut om vilka utbildningar som ska ingå i yrkeshögskolan bör därför inte enbart arbetsmarknadens kortsiktiga kompetensbehov beaktas, utan även utbildningarnas långsiktiga betydelse för Sveriges beredskap, konkurrenskraft och långsiktiga tillväxt. Myndigheten för yrkeshögskolan bör därför samråda med Myndigheten för civilt försvar, som har nationellt samordningsansvar för försörjningsberedskapen, för att säkerställa att dessa aspekter vägs in i besluten.

Utöver detta behöver också finansieringen av yrkeshögskolan ses över, så att incitamenten för att starta och bedriva yrkesutbildningar som bidrar till tillväxt och samhällsutveckling bättre avspeglas i finansieringsmodellerna.

Antagningen till yrkeshögskolan bör centraliseras. Dagens antagningssystem utgår ifrån anordnarna genom att varje studerande söker utbildning genom respektive anordnare. Antagningssystemet blir därmed splittrat, svårt att

överblicka och administrativt tungt. En central antagning skulle göra systemet enklare för de sökande och ge bättre underlag för dimensionering och uppföljning. Myndigheten för Yrkehögskolan har gjort en förstudie⁶ och under 2026 fått medel för att starta ett arbete, trots att det saknas ett formellt regeringsuppdrag. Regeringen bör därför ge myndigheten i uppdrag att införa ett gemensamt nationellt ansöknings- och antagningssystem. Samtidigt bör yrkehögskoleutbildningarnas ledningsgrupper fortsatt ansvara för utbildningsspecifika bedömningar, där det behövs. Staten ska säkra infrastrukturen, likvärdigheten, transparensen och statistiken, medan ledningsgrupperna fattar beslut om sådant som kräver utbildningsspecifik bedömning.

Nationell yrkesutbildning bör också permanentas efter pilotperioden 2024–2028 för att ge utbildningsanordnare, arbetsgivare och studerande långsiktiga och förutsägbara förutsättningar. Utbildningsformen kompletterar annan gymnasial vuxenutbildning, är riksrekryterande och kan ge vuxna i hela landet en praktiskt inriktad väg till bristyrken där utbildningsutbud annars saknas eller är otillräckligt.

Reformförslag

- Myndigheten för yrkehögskolan bör få i uppdrag att beakta rikets beredskap och säkerhet vid beslut om att utbildningar ska ingå i yrkehögskolan (1–2)
- Utred en ny finansieringsmodell för yrkehögskolan med syfte att stärka kvalitet i utbildningarna (3)
- Centralisera antagningen till yrkehögskolan (4)
- Permanenta de nationella yrkesutbildningarna efter 2028 (5)

Høj kvaliteten på tekniska och naturvetenskapliga utbildningar från grundskola till högskola och universitet

Ersättningen till högskolans utbildningar i naturvetenskap och teknik bör höjas. I dag begränsas utbildningskapaciteten av ett ersättningssystem som inte motsvarar de verkliga kostnaderna för laborativa och tekniskt avancerade utbildningar.⁷ För att långsiktigt stärka intresset för STEM-ämnen är tillgång till laborativa moment helt avgörande. Om fler ska kunna utbildas med bibehållen kvalitet måste resurstilldelningen öka.

En viktig reform att starta med är därför att höja ersättningen till de högre utbildningarna i naturvetenskap och teknik för att bättre svara mot de kostnader en högkvalitativ utbildning har. För att stärka utbildningarna på sikt behöver hela finansieringssystemet ses över, med syfte att förflytta fokus från kvantitet till kvalitet.

⁶ <https://www.myh.se/nyhetsrum/nyheter/forstudie-om-gemensamt-system-for-ansokan-och-antagning-till-yrkeshogskolan>

⁷ <https://sulf.se/nyhet/30-ar-av-underfinansiering-hur-systemfelet-i-resurstilldelningen-sanker-den-hogre-utbildningen/>

Sverige har identifierat ett antal strategiska teknikområden där framtida konkurrenskraft och säkerhet är beroende av tillgången till högkvalificerad kompetens.^{8,9} För att stärka forskarskolor, forskning och industrins kompetensförsörjning behöver fler internationella studenter rekryteras redan på masternivå. Gemensamma europeiska masterprogram i nära samverkan med näringslivet kan bidra till att attrahera talanger, stärka den europeiska kompetensbasen och öka möjligheterna att studenter stannar kvar i Europa efter examen.

Reformförslag

- Tillför resurser till och reformera ersättningsmodellen för utbildningar i naturvetenskap och teknik (6–7)
- Ge alla elever möjlighet att laborera i grund- och gymnasieskola genom att satsa en labbpeng och kartlägga tillgången till labbsalar i skolan (8–9)
- Inför ett nationellt startstöd för internationella masterprogram inom strategiska teknikområden (10)
- Senarelägg inriktningsvalet på gymnasiet för att öka förutsättningarna för fler elever att läsa STEM-ämnen (11)

Högre utbildning och attraktiva forskningsmiljöer

Tillgången till avancerad kompetens är avgörande för forskningsintensiv industri. Därför är det avgörande för tillväxt och konkurrenskraft att Sverige blir mer attraktivt för talanger från hela världen och att fler väljer att stanna efter examen eller forskarutbildning.¹⁰ En flaskhals för studenter som vill stanna efter avslutad examen är de höga kraven på långsiktig finansiering för uppehållstillstånd för att söka arbete.

Sverige behöver stärka intresset för naturvetenskap, teknik och life science bland studenter i Sverige. Industrin behöver ses som en attraktiv arbetsgivare och fler utbildningar behöver utformas i nära dialog med arbetslivet. Industridoktorander, forskarskolor och delade tjänster är viktiga instrument för att förena akademisk kvalitet med industriell relevans.

Reformförslag

- Tillför offentliga medel till forskarskolor och fler industridoktorander i samverkan mellan universitet, institut och näringsliv. (12)
- Underlätta för internationella studenter, doktorander och forskare att stanna och arbeta i Sverige efter examen, bland annat genom att se över kraven på uppehållstillstånd för att söka arbete efter slutförda studier. (13)

⁸ <https://www.regeringen.se/contentassets/430cc3ade6ee40508b56890a74c5650a/uppdrag-till-verket-for-innovationssystem-att-genomfora-insatser-for-samverkansbaserad-forskning-och-innovation-inom-excellenskluster-for-banbrytande-och-strategisk-teknik.pdf>

⁹ <https://www.vinnova.se/publikationer/uppdrag-att-identifiera-och-foresla-strategiskt-viktiga-omraden-inom-teknik-och-innovation-for-sverige>

¹⁰ https://www.svensktnaringsliv.se/sakomraden/utbildning/internationella-masterstudenter-och-doktorander-ar-en-viktig-resu_1256034.html

Stärk kompetensutvecklingen genom hela arbetslivet

Livslångt lärande är en strategisk förutsättning för Sveriges konkurrenskraft. När teknik, regelverk och arbetsmetoder utvecklas behöver också arbetskraftens kompetens utvecklas. Möjligheten att vidareutbilda yrkesverksamma är därför central för att möta näringslivets kompetensbehov och stärka Sveriges tillväxt.

Lärosätena har dock begränsade incitament att utveckla behovsanpassade utbildningar och bedömningen av reell kompetens är inte tillräckligt enhetlig.

Flera länder har etablerat särskilda utbildnings- och demonstrationsmiljöer i nära samverkan med näringslivet.¹¹ Där kan företag utbilda sin personal och testa nya processer, maskiner och produktionsmetoder i en verklighetsnära miljö. Genom skräddarsydda utbildningar, från enstaka dagskurser till mer omfattande program, kan både enskilda företag och flera företag tillsammans snabbt stärka medarbetarnas kompetens och hålla jämna steg med den tekniska utvecklingen.

Även de företagsfinansierade kompetensutvecklingsprogrammen är viktiga. För att stärka företagens incitament att investera i kompetensutveckling bör ett kompetensavdrag utredas. Ett sådant avdrag, liknande det skattemässiga FoU-avdraget, skulle göra det mer lönsamt att satsa på utbildning och omställning av befintlig personal. Reformen beräknas ha en begränsad budgetpåverkan men kan bidra till ett mer robust och anpassningsbart näringsliv.

Reformförslag

- Bygg vidare på Valideringsdelegationens förslag i SOU 2018:29 och SOU 2019:69 genom att skapa en nationell struktur för stöd till lärosätenas bedömning och validering av reell kompetens. (14)
- Utred hur andra länder finansierar och etablerar produktionsnära utbildningsmiljöer för kompetensutveckling i industrin. (15)
- Inför ett kompetensavdrag för att stärka företagens incitament att investera i kompetensutveckling. (16)

Slopat lönekrav för bättre möjlighet till internationell rekrytering

Medianlönekravet för arbetstillstånd är ett ingrepp i den svenska partsmodellen, snedvrider lönebildningen på företags- och branschnivå och försvårar rekrytering av den kompetens som industrin behöver. Under förra mandatperioden 2022-2026 har antalet beviljade arbetstillstånd halverats, även för högkvalificerad arbetskraft.

Det relevanta och tillräckliga skyddet mot underbetalning är i stället att lön, försäkringsskydd och övriga anställningsvillkor motsvarar vad som gäller enligt kollektivavtal eller branschpraxis vid heltidsarbete. Ett sådant villkor

¹¹ <https://www.ikem.se/fragor-vi-driver/rapporter--remissvar/smaragdon/>

säkerställer att arbetskraftsinvandrare får rimliga villkor och bevarar näringslivets förmåga att rekrytera internationell kompetens på alla kvalifikationsnivåer.

Reformförslag

- Avskaffa medianlönekravet (17)

Snabbare samordningsnummer för nyanlända arbetskraftsinvandrare

En utländsk specialist som anställs av ett svenskt företag behöver ett samordningsnummer för att kunna teckna hyreskontrakt, öppna bankkonto och nyttja välfärdstjänster. I dag kan handläggningen för att få ett samordningsnummer uppgå till flera månader, vilket innebär att den nyrekryterade kan vara anställd utan att kunna etablera sig i Sverige. Det hämmar den internationella rekryteringen och kan bidra till att arbetsgivare väljer att etablera sig i andra länder än Sverige.

Därför bör regeringen ge Skatteverket i uppdrag att prioritera och effektivisera handläggningen av samordningsnummer för nyanlända arbetskraftsinvandrare, internationella studenter, doktorander och forskare. Uppdraget bör kunna genomföras inom befintlig ram och träda i kraft under 2027.

Reformförslag

- Snabba på tilldelningen av samordningsnummer till nyanlända arbetskraftsinvandrare (18)

En väg in för arbetskraftsinvandrare: samlad myndighetsservice

En nyrekryterad specialist tvingas idag att ha kontakt med ett stort antal myndigheter: Migrationsverket handlägger uppehållstillståndet, Skatteverket utfärdar samordningsnummer, Försäkringskassan administrerar socialförsäkring, Arbetsförmedlingen hanterar arbetsmarknadsregistrering och kommunen ansvarar för praktisk etablering. Det är en process som tar tid, kräver språkkunskaper och som arbetsgivarna i praktiken tvingas navigera åt sina nyanställda.

En gemensam servicefunktion — en "one stop shop" — skulle göra Sverige märkbart enklare att etablera sig i. Modellen behöver inte bygga på ny lagstiftning; förordningen om myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet (2019:502) visar att samordnad service mellan berörda myndigheter är möjlig. Regeringen bör via regleringsbrev ge Migrationsverket, Skatteverket, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Tillväxtverket i uppdrag att gemensamt utforma och driftsätta en sådan servicefunktion. Uppdraget bör beslutas senast december 2026 med målet att funktionen är operativ 2027–2028.

Reformförslag

- Förbättra myndighetssamverkan och inför en "one stop shop" för nyanlända arbetskraftsinvandrare (19)

Höjd nedsättning i expertskatten

Sverige har sedan 2001 ett system med expertskatt som syftar till att göra det lättare att rekrytera högkvalificerade utländska specialister. Systemet innebär att 30 procent av lönen undantas från inkomstbeskattning under de tre första åren. Problemet är att den här nedsättningsgraden inte längre är internationellt konkurrenskraftigt. Danmark erbjuder 27 procents *flat tax* i sju år, Nederländerna att 30% av lönen kan betalas ut skattefritt under fem år, och andra länder går ännu längre.¹² För ett företag som ska rekrytera en nyckelkompetens är skattesystemet avgörande.

Regeringen bör höja nedsättningsgraden i expertskatten från 30 till 50 procent. En utredning bör tillsättas med sikte på att en förändring ska kunna genomföras inom ramen för budgetpropositionen 2027 eller 2028. Även om reformen är budgetpåverkande bedöms den ge stora positiva dynamiska effekter i form av fler högkvalificerade specialister i Sverige, stärkt forsknings- och innovationskapacitet och ökade skatteintäkter på sikt.⁷

Reformförslag

- Höj nedsättningen av expertskatten från 30 till 50 procent. (20)

Startupvisum

Sverige saknar i dag ett specifikt visumspår för grundare av tillväxtbolag. Den som kommer till landet och vill starta ett företag måste förhålla sig till ordinarie regler för uppehållstillstånd. Som erbjudande betraktat är detta dåligt anpassat för den målgrupp som är tänkt att attraheras och som är helt central för innovation och riskkapitalflöden. Flera andra länder har infört riktade startupvisum och konkurrerar aktivt om att attrahera denna grupp.¹³

Regeringen bör tillsätta en utredning för att utforma ett startupvisum inom ramen för utlänningslagen. Utredningen bör klargöra kriterier, handlägningsansvar och eventuella krav kopplade till finansiering eller affärsplan. En proposition bedöms, om frågan prioriteras av regeringen, kunna läggas fram under 2028.

Reformförslag

- Inför ett start-up visum för grundare av tillväxtbolag (21)

¹² <https://www.ikem.se/fragor-vi-driver/rapporter--remissvar/rapport-reformer-for-en-bättre-expertskatt/>

¹³ https://www.svensktnaringsliv.se/bilder_och_dokument/rapporter/pieetc_2511904_rapport_ett_svensk_startup-visum_webpdf_1243926.html/2511904_Rapport_Ett_svensk_startup-visum_web.pdf

B. Elförsörjning för tillväxt och konkurrenskraft

Effektgaranti för små och medelstora företag

För att industrin ska kunna investera och växa i Sverige krävs att företag kan få tillgång till el när och där behovet uppstår. Lika viktigt är också att de snabbt får tydliga besked om vilken effekt som kan tilldelas, när den kan levereras, på vilka villkor anslutningen kan ske och vilken anslutningsavgift som gäller. Osäkerhet kring elanslutningen innebär att investeringar försenas, minskar i omfattning eller i värsta fall uteblir i Sverige.

För att attrahera nya industriinvesteringar, möjliggöra klimatomställningen och skapa förutsättningar för expansion i befintliga produktionsanläggningar krävs en anslutningsprocess som är snabb, förutsägbar och transparent. Företag som ansöker om nya eller utökade effektuttag måste få ett tidigt och tillförlitligt besked om när kapacitet kan ställas till förfogande och på vilka villkor.

För små och medelstora företag bör målsättningen vara att besked om möjlig effekttilldelning lämnas inom tre månader. Snabba och förutsägbara besked är en viktig förutsättning för att företag ska kunna fatta investeringsbeslut och välja att utveckla sin verksamhet i Sverige.

Reformförslag

- Uppdra åt Energimarknadsinspektionen (Ei) att utföra en förnyad granskning av tidsåtgången för besked om effekttilldelning samt utreda hur ett tidsatt mål om besked inom tre månader för små- och medelstora företag kan implementeras och följas upp. (22)

Konkurrenskraftiga elpriser i hela landet

Sverige bör införa en kompensation för de indirekta koldioxidkostnader på el som drabbar energiintensiv industri.

Trots att Sveriges elproduktion till stor del är fossilfri påverkas elpriset av den europeiska elmarknaden. Genom EU:s marginalprissättning bestäms elpriset ofta av den dyraste elproduktionen, som i många fall är fossilbaserad. Samtidigt ökar EU:s utsläppshandel (ETS) kostnaden för fossil elproduktion genom priset på utsläppsrätter. Dessa kostnader förs vidare till elanvändaren och drabbar därmed svensk industri, trots att den svenska elproduktionen har mycket låga utsläpp.

Högre kostnader för fossil elproduktion är en viktig del av klimatomställningen och skapar incitament att fasa ut fossila bränslen. Men så länge stora delar av Europas elproduktion fortfarande är fossil innebär vårt hopbyggda system att

svensk energiintensiv industri i framför allt södra Sverige importerar högre elkostnader till följd av andra länders fossila elproduktion.¹⁴

EU:s statsstödsregler ger medlemsstaterna möjlighet att kompensera energiintensiva företag för dessa indirekta kostnader. Fler än 15 medlemsländer, liksom Norge, har redan infört sådana kompensationssystem. Sverige har möjlighet att införa en kompensation på upp till cirka 30 öre per kWh. Finansieringen bör i första hand ske med intäkter från EU:s utsläppshandel (ETS). Därutöver bör regeringen pröva möjligheten att använda flaskhalsintäkter inom ramen för EU:s elmarknadsregelverk.

Om Sverige inte erbjuder motsvarande villkor riskerar energiintensiv produktion att förlora i konkurrenskraft mot andra europeiska producenter. En kompensation för indirekta koldioxidkostnader stärker svensk industrins konkurrenskraft, motverkar koldioxidläckage och bidrar till svensk försörjningsberedskap. Det skapar även bättre förutsättningar för investeringar i Sverige.

Reformförslag

- Inför en kompensation för indirekta koldioxidkostnader på el för energiintensiv industri. Kompensationen bör utformas med hänsyn till skillnaderna mellan elprisområdena och utnyttja det utrymme som EU:s statsstödsregler medger, upp till cirka 30 öre per kWh. (23)

Användning av flaskhalsintäkter

De stora prisskillnaderna mellan Sveriges elområden har inneburit betydande merkostnader för elanvändarna i södra Sverige. Samtidigt har dessa prisskillnader genererat omfattande flaskhalsintäkter till Svenska kraftnät. Under 2025 uppgick flaskhalsintäkterna till knappt 30 miljarder kronor, vilket innebär att det ackumulerade saldot översteg 85 miljarder kronor.

Flaskhalsintäkterna behöver kunna användas mer flexibelt och komma marknadens aktörer till del inom rimlig tid. Regeringen bör därför fortsätta det påbörjade arbetet med att säkerställa att intäkterna används på ett sätt som effektivt minskar flaskhalsar och deras konsekvenser.

Intäkterna bör i första hand användas till elnätinvesteringar som kan genomföras i närtid. Om intäkterna inte kan omsättas i nätutbyggnad inom rimlig tid bör de kunna användas till andra åtgärder som avhjälp flaskhalsar eller minskar deras effekter. Det kan exempelvis handla om investeringar i ny elproduktion i södra Sverige. Sådana åtgärder kan bidra till minskade prisskillnader inom landet och i vissa fall även till ökad överföringskapacitet över närliggande flaskhalsar. Flaskhalsintäkterna skulle exempelvis kunna användas för finansiering av nätanslutning av havsbaserad vindkraft i södra

¹⁴ <https://www.energimyndigheten.se/496ef6/globalassets/om-oss/lagesrapporter/elmarknaden/2024/nulaget-pa-elmarknaden-mars-2024.pdf>

Sverige, Contracts for Difference (CfD) för havsbaserad vind- och kärnkraft, en strategisk reserv samt utökade medel till kraftlyftet.

Reformförslag

- Ge Energimarknadsinspektionen i uppdrag att snarast analysera hur Sverige bör använda flaskhalsintäkter om undantag godkänns inom EU:s förordning (2019/943) om den inre marknaden för el (även kallad elmarknadsförordningen). (24)

Pausa omprövningen av vattenkraftverk

Vattenkraften är en viktig resurs för Sveriges elförsörjning. Under ett normalår står den för omkring 40 procent av elproduktionen och har en central roll för balanseringen av elsystemet. Den betydelsen ökar i takt med att andelen väderberoende elproduktion från sol och vind växer. Den storskaliga vattenkraften finns framför allt i norra Sverige, medan den småskaliga vattenkraften i större utsträckning finns i södra Sverige. Även om produktionen från de mindre anläggningarna är begränsad har den betydelse för elförsörjningen och elsystemet på regional och lokal nivå. Det är därför viktigt att omprövningen av vattenkraften sker utifrån långsiktiga och förutsägbara regler.

Samtidigt som vattenkraftens tillstånd omprövas för att föras med moderna miljövillkor pågår en statlig översyn av de regler som styr omprövningen. Det innebär att verksamheter riskerar att få sina tillstånd prövade enligt ett regelverk som kan komma att ändras kort därefter. Denna parallella process skapar osäkerhet om vilka krav och villkor som kommer att gälla långsiktigt och försvårar företagets planering och investeringsbeslut.

De pågående och kommande omprövningarna bör därför pausas till dess att översynen av regelverket är klar och regeringen har tagit ställning till utredningens förslag. Pausen bör beslutas skyndsamt för att minska osäkerheten under tiden som översynen pågår. Syftet är inte att sänka miljöambitionen, utan att säkerställa att omprövningarna genomförs utifrån ett tydligt och långsiktigt regelverk. Det skapar större förutsägbarhet för både verksamhetsutövare och myndigheter och bättre förutsättningar för långsiktiga investeringar.

Reformförslag

- Pausa omprövningen av vattenkraften till dess den pågående utredningen om moderna miljövillkor är klar och regeringen har tagit ställning till dess förslag. (25)

C. Konkurrenskraft genom klimatomställning och cirkulär ekonomi

Företag som lyckas ställa om till klimatneutral, resurseffektiv och cirkulär produktion kan stärka sin konkurrenskraft i takt med att marknader, kunder och regelverk i allt högre grad efterfrågar hållbara produkter och material. Omställningen skapar därmed nya affärsmöjligheter och kan bidra till ökad tillväxt, investeringar och sysselsättning i Sverige.

En ökad användning av återvunna och biobaserade råvaror kan samtidigt minska industrins beroende av fossila resurser och stärka försörjningstryggheten. Cirkulära materialflöden, där material återanvänds och återvinns i stället för att förbrännas, bidrar dessutom till lägre klimatutsläpp och ett mer resurseffektivt nyttjande av råvaror. Med rätt förutsättningar kan klimatomställningen därmed bli en drivkraft för industriell utveckling, långsiktiga investeringar och stärkt internationell konkurrenskraft.

Dagens regelverk är dock ofta komplexa och splittrade där olika råvaror, material och användningsområden omfattas av skilda krav. Det skapar onödiga administrativa hinder och innebär ofta att det är enklare, snabbare och billigare att använda fossila råvaror än återvunna eller biobaserade alternativ. Därmed bromsas investeringar och omställningen till en cirkulär och biobaserad ekonomi.

För att möjliggöra omställningen krävs en sammanhållen politik där staten både pekar ut strategiska prioriteringar och säkerställer genomförande. Regeringen bör därför tillsätta en bokstavsutredning som tar fram en nationell bioekonomistrategi och samtidigt använda intäkter från EU:s utsläppshandelssystem (ETS) för att finansiera både förstärkta investeringsstöd, såsom Industriklivet, och marknadsbaserade styrmedel som Contracts for Difference (CfD).

Regeringen bör även beakta att Sveriges avgift till EU kopplad till icke återvunna plastförpackningar innebär en betydande kostnad. Åtgärder som ökar materialåtervinningen minskar denna kostnad och skapar utrymme för att stärka finansieringen av klimatomställningen.

Genom att kombinera samtliga av dessa föreslagna reformer kan staten både möjliggöra tidiga investeringar och säkerställa att klimatvänliga alternativ blir konkurrenskraftiga.

Gör klimatomställningen lönsam

En av de största utmaningarna för industrin är att omställning från fossilbaserade till hållbara kolråvaror inte är lönsam idag. Det blir ett hinder för investeringar och tillväxt, och därmed ett hinder för klimatomställningen. För att nå klimatneutralitet och cirkularitet är de affärsmässiga förutsättningarna avgörande. Regeringen bör därför som ett av sina första initiativ tillsätta en

statlig utredning med uppdrag att analysera hur industrins omställning i Sverige kan bli lönsam, vilka hinder som står i vägen och vilka styrmedel och regeländringar som krävs.

Utredningen bör särskilt belysa hur företag kan ges bättre förutsättningar att investera i nya kommersiellt tillgängliga tekniker, cirkulära materialflöden och klimatneutrala produkter. För kemi-, plast- och materialindustrin är tillgången till hållbara kolråvaror centralt. Kolbaserade råvaror är nödvändiga byggstenar i ett stort antal industriella värdekedjor, och omställningen handlar därför inte bara om att minska utsläpp utan också om att ersätta fossil råvara med hållbara alternativ, såsom råvara från återvinning, biomassa och koldioxid från Carbon Capture Utilisation (CCU).

Dagens lagstiftning är i många delar utformad i stuprör, vilket försvårar användningen av hållbara kolråvaror. Utredningen bör därför analysera hur regelverken kan förenklas och förtydligas, inklusive hur användningen av alternativa råvaror ska beräknas, verifieras och tillgodoräknas i relevanta klimat- och produktregelverk.

Utredningen bör också identifiera vilka åtgärder som krävs för att skapa efterfrågan på klimatneutrala och cirkulära produkter, exempelvis genom offentlig upphandling, riktade styrmedel och modeller som Carbon Contracts for Difference. Syftet bör vara att ge regeringen ett konkret underlag för hur industrins klimatinvesteringar kan bli konkurrenskraftiga, skalbara och lönsamma i Sverige.

Reformförslag

- Tillsätt en statlig utredning som får i uppdrag att analysera hur industrins omställning kan bli lönsam genom omställning till biobaserade och återvunna råvaror samt koldioxid från CCU. (26)

Industriklivet

Industriklivet är ett centralt och välfungerande styrmedel för industrins klimatomställning, men det behöver förstärkas och justeras för att fullt ut fungera som riskdelning för industrins investeringar i ny innovativ teknik. Regeringen bör därför agera både på kort och medellång sikt. Det innebär att anslaget inom ramen för kommande budgetbeslut måste öka samtidigt som styrningen av stödet behöver justeras så att det bättre svarar mot industrins faktiska omställningsprocesser.

Industriklivets nuvarande anslag på cirka 650 miljoner kronor är för litet i förhållande till industrins investeringsbehov inom utsläppsminskningar, råvaruomställning och cirkulära lösningar. Ett aktuellt exempel är Energimyndighetens avslag av Heidelberg Materials ansökan om medfinansiering för koldioxidinfångning (CCS) med hänvisning till brist på medel inom Industriklivet.¹⁵ Projektet skulle kunna minska Sveriges samlade

¹⁵ <https://www.sverigesradio.se/artikel/energimyndigheten-darfor-far-inte-heidelberg-mangmiljardstodet>

koldioxidutsläpp med upp till fyra procent. Samtidigt står anläggningen i Slite för omkring tre fjärdedelar av Sveriges cementförsörjning, en insatsvara som är avgörande för byggandet av bostäder, skolor, sjukhus samt civil och militär infrastruktur. Anslaget till Industriklivet bör därför minst fördubblas redan i 2027 års budgetproposition. Annars riskerar stora investeringar i industrins omställning att försenas eller inte genomföras i Sverige.

Samtidigt bör regeringen se över de villkor som i dag gäller enligt regleringsbrevet för anslag 1:18 Industriklivet. Den nuvarande utformningen begränsar möjligheten att ge stöd till företag som redan har beviljats stöd i tidigare projektfaser, vilket försvårar övergången från pilot- och demonstrationsanläggningar till kommersiell produktion. Regeringen bör därför ändra villkoren så att företag kan beviljas stöd i flera steg när projekt utvecklas och skapas upp mot kommersiell drift. Eftersom detta kan genomföras genom ändringar i regleringsbrevet, utan att invänta en förordningsändring, bör reformen prioriteras och genomföras redan 2027.

Regeringen bör också se över styrningen av Industriklivet för att säkerställa att stödet omfattar investeringar som knyter samman industrins klimatomställning med cirkulära värdekedjor. Naturvårdsverket konstaterade i sitt regeringsuppdrag om gränsdragningen mellan Klimatklivet och Industriklivet (2025) att Klimatklivet som huvudregel inte lämnar stöd till verksamheter som omfattas av EU:s utsläppshandel (ETS).¹⁶ Det innebär att viktiga investeringar, exempelvis i kemisk återvinning, förbehandling av plast för återvinning eller anpassning av krackeranläggningar för återvunna och biobaserade råvaror, riskerar att falla mellan de båda stödsystemen.

Regeringen bör därför tydliggöra att Industriklivet även kan ge stöd till företag som omfattas av ETS när investeringarna är nödvändiga för att möjliggöra systeminnovationer, klimatneutral produktion och cirkulära materialflöden. IKEM bedömer inte att någon genomgripande översyn av Industriklivets förordning är nödvändiga. Riktade ändringar är tillräckliga för att säkerställa att stödet kan omfatta hela omställningskedjan, inklusive närliggande processteg som krävs för industriell användning av återvunna och hållbara råvaror.

Parallellt bör regeringen ta till vara resultaten från pågående analyser, bland annat Energimyndighetens uppdrag om CCS och CCU, för att säkerställa att Industriklivet fortsatt är ändamålsenligt när ny teknik utvecklas. Anslaget bör förstärkas i takt med den ökande efterfrågan och ges långsiktiga och förutsägbara finansieringsramar. Finansieringen bör i första hand ske med intäkter från EU:s utsläppshandel (ETS). På sikt kan även minskade kostnader för EU:s avgift på icke återvunna plastförpackningar bidra till att stärka industrins klimatomställning.

Reformförslag

- Fördubbla anslaget till Industriklivet (27)

¹⁶ <https://www.naturvardsverket.se/4af5c7/globalassets/om-oss/slutredovisade-regeringsuppdrag/redovisning-ru-gransdragning-klimatklivet-industriklivet.pdf>

- Förbättra flexibiliteten i Industrikivet så att flera närliggande projekt på samma anläggning kan få stöd, samt tydliggör möjligheten till stöd för företag som omfattas av ETS i industrikivet. (28)

Klimatkivet

Regeringen bör säkerställa långsiktiga och förutsägbara villkor för Klimatkivet, inklusive tydliga besked om finansiering bortom nuvarande programperiod. Klimatkivet sträcker sig enligt regeringens underlag till 2030, men många större omställningsprojekt har en investeringshorisont som är längre än en enskild budget- eller programperiod. Osäkerhet om stödets framtid riskerar därför att leda till uppskjutna eller uteblivna investeringar, även i projekt med tydlig klimatnytta.

Naturvårdsverket har föreslagit att Klimatkivet förlängs till minst 2033.¹⁷

Regeringen bör därför redan under innevarande programperiod klargöra hur stödet ska utvecklas efter 2030, så att företag, kommuner och andra aktörer får tydliga investeringssignaler.

Regeringen bör i budgetpropositionen säkerställa både fortsatta anslag och ett tillräckligt beställningsbemyndigande för Klimatkivet även efter 2030. Detta är avgörande för att möjliggöra beslut om stöd till projekt med längre genomförandetid och därmed för att skapa trovärdiga och långsiktiga investeringssignaler.

Långsiktighet i Klimatkivet är en förutsättning för att investeringar i utsläppsminskningar ska genomföras i Sverige.

Reformförslag

- Besluta om fortsatta anslag till Klimatkivet efter 2030. (29)

Avfall och cirkulär ekonomi

Det finns en betydande tillväxtpotential inom den svenska plast- och plaståtervinningsindustrin. Ökade krav på resurseffektivitet, klimatåtgärder och cirkulära materialflöden skapar nya möjligheter för företag som kan återvinna och återföra plast till produktionen. Samtidigt krävs ett närmare samarbete mellan återvinningsföretag, plastbearbetare, materialproducenter och användande industrier för att skapa stabil efterfrågan på återvunnet material och utveckla konkurrenskraftiga värdekedjor.

Den svenska plastindustrin har under en längre tid haft en relativt begränsad tillväxt jämfört med flera andra industrisektorer. Samtidigt är plast en strategiskt viktig insatsvara inom bland annat fordonsindustri, byggsektor, medicinteknik, förpackningsindustri och elektronik. En väl fungerande

¹⁷ <https://www.naturvardsverket.se/493101/contentassets/ad5b7880576141daa5862f47fd5fc8d3/naturvardsverkets-budgetunderlag-2027-2029.pdf>

plastindustri är därför av stor betydelse för svensk industris konkurrenskraft, sysselsättning och beredskap.

Mot denna bakgrund finns det skäl att utreda plastindustrins samlade betydelse för svensk ekonomi med särskilt fokus på dess roll i omställningen till en cirkulär ekonomi. En sådan utredning bör analysera:

- Plastindustrins bidrag till BNP, export och sysselsättning.
- Möjligheterna att öka användningen av återvunnen plast i svenska värdekedjor.
- Hinder för investeringar i återvinningsteknik och materialutveckling.
- Politiska styrmedel som kan främja svensk plastindustri, cirkulära materialflöden och stärka svensk konkurrenskraft.
- Potentialen att minska klimatutsläpp och resursförbrukning genom ökad materialåtervinning.

En stark cirkulär plastsektor kan bidra till ökad försörjningstrygghet, minskat importberoende av fossilbaserade råvaror, nya arbetstillfällen och ökad innovationskraft inom svensk industri.

I en cirkulär ekonomi bör återvinningsbara material användas som råvara i nya produkter, inte gå förlorade genom förbränning. Dagens regelverk och ekonomiska incitament innebär dock att det fortfarande ofta är enklare och mer lönsamt att skicka återvinningsbar plast och andra återvinningsbara material till energiåtervinning än till materialåtervinning. Detta trots att flera förändringar har gjorts i avfallslagstiftningen under senaste året.

Regeringen bör därför ge Naturvårdsverket ett tydligare uppdrag och ökade resurser för operativ tillsyn av plaståtervinning och avfallshantering. En effektiv tillsyn är en förutsättning för att säkerställa att lagstiftning och producentansvar efterlevs i praktiken och att samma krav gäller för alla aktörer på marknaden. Tillsynen behöver därför stärkas och i högre grad riktas mot områden där risken för bristande regelefterlevnad är stor. Det skapar mer rättvisa konkurrensvillkor och bättre förutsättningar för företag som investerar i materialåtervinning och cirkulära lösningar i Sverige.

Åtgärder som ökar materialåtervinningen bidrar också till att minska Sveriges avgift till EU för icke återvunna plastförpackningar. Det är samhällsekonomiskt ineffektivt att betala betydande belopp till EU samtidigt som investeringar i återvinning och cirkulära lösningar i Sverige är otillräckliga. Det är därför en god idé att prioritera åtgärder som både minskar plastavgiften och stärker den inhemska cirkulära ekonomin.

Delegationen för cirkulär ekonomi har en viktig roll i att samla näringsliv, myndigheter, akademi och andra relevanta aktörer för att identifiera hinder och skapa bättre förutsättningar för cirkulära lösningar. Genom att samla aktörer från hela värdekedjan – från råvaru- och materialleverantörer till tillverkare, återvinnare och slutkonsumenter – kan delegationen bidra till ökad samordning, kunskapsutbyte och tydligare marknadssignaler.

Omställningen till en cirkulär ekonomi kräver ofta förändringar som berör flera delar av värdekedjan samtidigt. Enskilda företag eller myndigheter har begränsade möjligheter att lösa hinder som exempelvis rör tillgången till återvunna råvaror, efterfrågan på cirkulära produkter eller samspelet mellan

olika regelverk på egen hand. Det finns därför behov av en starkare nationell plattform som kan samla berörda aktörer kring gemensamma problem och lösningar och bidra till att framgångsrika cirkulära lösningar får större genomslag.

Finansieringen av Delegationen för cirkulär ekonomi bör därför utökas till 10 miljoner kronor. De förstärkta resurserna bör användas för att utveckla delegationens arbete med samordning, kunskapsspridning och strategisk samverkan mellan aktörer i hela värdekedjan. Det skulle skapa bättre förutsättningar för investeringar och innovation inom cirkulära material och affärsmodeller och bidra till en mer resurseffektiv och konkurrenskraftig svensk industri.

Reformförslag

- Utred plastindustrins samlade betydelse för svensk industri och ekonomi med särskilt fokus på cirkulär ekonomi och beredskap. (30)
- Ge Naturvårdsverket ett tydligare uppdrag och ökade resurser för operativ tillsyn på avfallsområdet. (31)
- Öka finansieringen till Delegationen för cirkulär ekonomi. (32)

Nationell bioekonomistrategi

IKEM:s medlemsföretag är en central drivkraft i utvecklingen av en konkurrenskraftig svensk bioekonomi och Sveriges omställning till ett klimatneutralt och cirkulärt välfärdssamhälle. Våra industrier möjliggör förädling av bioråvaror till fossilfria drivmedel, biobaserade kemikalier, avancerade material och andra produkter som används i stora delar av samhället. Genom att skapa högvärdiga produkter av svenska bioråvaror kan industrin öka värdeskapandet i Sverige och bidra till nya investeringar, fler kvalificerade arbetstillfällen och stärkt internationell konkurrenskraft.

Sverige har mycket goda förutsättningar att bli ledande inom bioekonomi genom en riklig tillgång till biomassa från skog, jordbruk och marina miljöer, en stark forskningsbas och en internationellt konkurrenskraftig industri. Samtidigt saknas fortfarande en samlad nationell bioekonomistrategi som ger en tydlig nationell inriktning för hur bioekonomin ska utvecklas och hur olika politikområden ska samverka. Avsaknaden av en sådan strategi skapar osäkerhet för industrin och för investerare. Ansvar och styrmedel är i dag spridda mellan flera departement och myndigheter, vilket skapar osäkerhet för investerare, försvårar samordningen mellan olika delar av värdekedjan och riskerar att hämma utvecklingen av nya biobaserade material, kemikalier och drivmedel.

En nationell bioekonomistrategi bör ge en gemensam riktning för politik, myndigheter, forskning och näringsliv. Den behöver samordna styrmedel och investeringar, stärka samarbetet mellan olika sektorer och skapa bättre förutsättningar för industriell symbios, innovation och uppskalning av ny teknik. Den bör också tydligt koppla samman bioekonomin med Sveriges industri-, innovations- och energipolitik såväl som försörjningsberedskapen.

Det är särskilt viktigt att strategin utgår från ett tydligt råvaru- och förädlingsperspektiv. Bioråvara är en begränsad resurs som behöver användas där den skapar störst samhällsnytta, klimatnytta och industriellt värde. Bioenergi har en roll i omställningen, men dagens styrmedel ger ofta starkare incitament för energiutvinning än för att förädla bioråvara till högvärdiga produkter. En nationell bioekonomistrategi bör därför skapa bättre balans mellan olika användningsområden och stärka förutsättningarna för att hållbart biobaserat kol och återvunna kolatomer kan användas i material, kemikalier och andra produkter där det ersätter fossil råvara och bygger nya industriella värdekedjor.

Arbetet med en nationell bioekonomistrategi behöver inte innebära att en ny omfattande strategiprocess startas från början. Det finns redan ett gediget underlag genom Bioekonomiutredningen, SOU 2023:84, och de remissvar som lämnades på utredningens förslag. Regeringen bör ta till vara detta arbete och komplettera det med de synpunkter som Sverige och svenska aktörer lämnat på EU bioekonomistrategi. På så sätt kan strategin både bygga vidare på det arbete som redan gjorts nationellt och anpassas till det nya europeiska policylandskapet.

För att arbetet ska kunna genomföras skyndsamt bör regeringen tillsätta bokstavsutredning inom Regeringskansliet. Uppdraget bör vara att, med Bioekonomiutredningen, remissvaren och EU bioekonomistrategi som grund, uppdatera och konkretisera den svenska inriktningen. En sådan process skulle kunna undvika en flerårig utredning och samtidigt säkerställa att strategin får en tydlig koppling till regeringens industri-, klimat- och EU-politik. Arbetet bör särskilt fokusera på de frågor där Sverige behöver en sammanhållen position, exempelvis användningen av hållbar biomassa, förutsättningarna för biobaserade material och kemikalier i förhållande till återvunna material och CCU, industriell bioteknik och utvecklingen av marknader för fossilfria och biobaserade produkter.

En långsiktig och sektorsövergripande bioekonomistrategi skulle stärka förutsättningarna för investeringar, innovation och jobbskapande i hela landet. Den skulle också bidra till ökad beredskap och resiliens genom att utveckla svenska och europeiska värdekedjor för hållbara råvaror och produkter. Med stabila spelregler och en tydlig nationell inriktning kan Sverige attrahera mer kapital, utveckla nya värdekedjor och ta en ledande position inom den globala bioekonomin.

Reformförslag

- Regeringen bör gå vidare med arbetet inom bioekonomi och tillsätta en bokstavsutredning för framtagandet av en nationell bioekonomistrategi.

(33)

D. Forskning och innovation

Sveriges långsiktiga tillväxt bygger på förmågan att utveckla, tillämpa och skala upp ny kunskap. För forskningsintensiva branscher som kemi, läkemedel, material, bioteknik och plast är forskning och innovation inte en verksamhet vid sidan av produktionen, utan själva grunden för konkurrenskraften. Det är genom forskning som nya behandlingar utvecklas, nya material tas fram och industriprocesser effektiviseras. Det är genom innovation som dessa framsteg omsätts i investeringar, export, produktivitet och arbetstillfällen i Sverige.

Sverige har starka forskningsmiljöer och en lång tradition av samverkan mellan akademi och näringsliv. Samtidigt är flera delar av industrin hårt pressade, och den globala konkurrensen om FoU-investeringar, kompetens och produktion hårdnar. Företag investerar inte i forskning isolerat. För att FoU ska hamna i Sverige måste det också finnas förutsättningar att ta resultaten vidare till test, verifiering, uppskalning, produktion och marknad.

Det innebär att forsknings- och innovationspolitiken måste ses som en tillväxtpolitisk helhet. Excellens och industrirelevans ska inte ställas mot varandra. Tvärtom behöver Sverige bygga miljöer där vetenskaplig kvalitet, industriella behov och förmåga till nyttiggörande förstärker varandra.

Konkurrenskraftiga villkor för företagens FoU-investeringar

Företagens investeringar i forskning och utveckling är avgörande för Sveriges tillväxt, produktivitet och konkurrenskraft. Många forskningsintensiva företag verkar globalt och kan välja var de förlägger forskning, utveckling och produktion. Sverige konkurrerar därför med andra länder om dessa investeringar.

En prioriterad reform är att införa det förhöjda kostnadsavdrag för FoU som föreslås i SOU 2026:1. Ett kraftfullt och enkelt skatteincitament skulle förbättra villkoren för företagens FoU-investeringar och stärka Sveriges förmåga att både behålla befintlig forskning och attrahera nya forskningsinvesteringar. Reformen bör därför genomföras skyndsamt och utformas så att den ger ett konkurrenskraftigt incitament för både stora och små företag, i linje med IKEM:s remissvar på utredningen.¹⁸

Samtidigt behöver det befintliga FoU-avdraget förbättras. Definitionerna av vilken verksamhet som omfattas behöver bli tydligare och tillämpningen mer förutsägbart, i linje med förslagen i SOU 2023:59. Företag behöver redan när de fattar investeringsbeslut kunna bedöma vilka verksamheter och kostnader som omfattas av skattelättnaderna. Skatteverkets tillämpning behöver därför bättre spegla hur forskning och utveckling faktiskt bedrivs i företagen och ge större förutsägbart. Regeringens lagrådsremiss om ett nytt skatteincitament för

¹⁸ <https://www.ikem.se/fragor-vi-driver/remissvar/sou-20261-skatteincitament-for-forskning-och-utveckling/>

forskning och utveckling är ett steg i rätt riktning,¹⁹ men det är viktigt att både nya och befintliga FoU-incitament fungerar i praktiken.

Skatteincitamenten behöver kompletteras med konkurrenskraftiga villkor för hela kedjan från forskning till produktion. När globala företag väljer var FoU och avancerad produktion ska förläggas väger de även in tillgången till kompetens, starka forskningsmiljöer, test- och uppskalningsmöjligheter och effektiva myndighetsprocesser. Sverige bör därför samla dessa delar i ett nationellt attraktionsprogram för forskningsintensiva investeringar, med målet att fler företag ska välja att förlägga både FoU, uppskalning och avancerad produktion i Sverige.

Reformförslag

- Inför ett kraftfullt och enkelt skattemässigt FoU-incitament, i form av ett förhöjt kostnadsavdrag i enlighet med SOU 2026:1 och IKEM:s kommentarer i remissvaret. (34)
- Förbättra det befintliga FoU-avdraget genom tydligare definitioner i enlighet med förslagen i SOU 2023:59. (35)
- Ge Skatteverket i uppdrag att öka förutsägbarheten i tillämpningen av FoU-relaterade skatteregler, så att företag bättre kan bedöma vilka verksamheter och kostnader som omfattas. (36)
- Inrätta ett nationellt attraktionsprogram för forskningsintensiva investeringar som samlar investeringsfrämjande, kompetensförsörjning, test- och uppskalningsmiljöer och samordnat myndighetsstöd, med målet att attrahera FoU och avancerad produktion till Sverige. (37)

Starkare och mer strategisk forskningsfinansiering

Sveriges forsknings- och innovationssystem är uppdelat på många myndigheter, finansieringsprogram och utlysningar. Det gör systemet svårt att överblicka för företag och försvårar långsiktig planering av forskning, innovation och investeringar. Samtidigt blir det svårare för staten att samordna resurser och säkerställa att offentliga satsningar leder till ökad konkurrenskraft och industriell utveckling.

En jämförelse med länder som Irland och Belgien visar att deras forsknings- och innovationssystem är mer samordnade och utformade för att attrahera företagsinvesteringar i forskning, innovation och produktion.⁵ Sverige behöver därför ett mer sammanhållet, långsiktigt och strategiskt forsknings- och innovationssystem där olika finansieringsinstrument kompletterar varandra och ger företagen tydliga utvecklingsvägar från forskning till kommersialisering och industriell uppskalning.

Offentliga FoU-satsningar bör i högre grad koncentreras till konkurrensutsatta spetsmiljöer och strategiska program där vetenskaplig excellens och potential

¹⁹ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/lagratsremiss/2026/08/ett-nytt-skatteincitament-for-forskning-och-utveckling/>

att leda till investeringar, produktion och kommersialisering i Sverige är tydliga urvalskriterier.

De 10–12-åriga Strategiska innovationsprogrammen går nu mot sitt slut, och i nästa forskningsproposition bör nya program lanseras där kvalitet, relevans och potential att stärka Sveriges konkurrenskraft är de avgörande bedömningsgrunderna. De program som lanserats som efterföljare, de så kallade "Impact Innovation" har inte varit ändamålsenliga för Life Science branschen eller för kemi och återvinningsbranscher. Krav på breda konsortiesammansättningar och samverkansformer bör endast användas när de tydligt bidrar till målet att stärka Sveriges konkurrenskraft.

Avancerad life science bör vara ett särskilt prioriterat område i Sveriges forsknings- och innovationspolitik. Sverige har internationellt konkurrenskraftig forskning, en stark läkemedelsindustri och goda förutsättningar att utveckla, testa och producera framtidens behandlingar. Samtidigt går den tekniska utvecklingen snabbt och den internationella konkurrensen om forskning, kompetens och investeringar ökar. Regeringen bör därför utveckla och förstärka satsningen på ett nationellt program för avancerad life science. Programmet bör ha en bred inriktning som omfattar avancerade terapier och modaliteter, AI, hälsodata, produktionsteknik, regulatorisk utveckling och uppskalning. Syftet bör vara att stärka Sveriges internationella konkurrenskraft, attrahera investeringar och öka förutsättningarna för att forskning och innovation omsätts i produktion och arbetstillfällen i Sverige.

Även plastområdet bör ges en tydligare strategisk roll i den nationella forsknings- och innovationspolitiken. Omställningen till en cirkulär plastekonomi kräver forskning, innovation och investeringar i hela värdekedjan – från design och materialutveckling till avancerad utsortering, återvinning och cirkulära affärsmodeller. Sverige har goda förutsättningar att ta en ledande position genom starka forskningsmiljöer och en internationellt konkurrenskraftig kemi- och plastindustri, men utvecklingen hämmas av fragmenterade satsningar och brist på långsiktiga program. Regeringen bör därför inrätta ett strategiskt forsknings- och innovationsprogram för återvinning, utsortering och cirkulär användning av plast. Ett sådant program skulle påskynda utvecklingen och uppskalningen av ny teknik samt bidra till att forskningsresultat omsätts i konkurrenskraftig produktion, ökad resurseffektivitet och nya exportmöjligheter i Sverige.

Reformförslag

- Genomföra forskningsfinansieringsutredningens förslag för att skapa en mer strategisk, effektiv och sammanhållen forskningsfinansiering. (38)
- Prioritera långsiktiga, konkurrensutsatta spetsmiljöer och strategiska Fol-satsningar där både vetenskaplig excellens och industrirelevans vägs in samtidigt. (39)
- Förstärk programmet för avancerad life science med bred inriktning mot nya modaliteter, AI, data, testmiljöer, regulatorisk utveckling, uppskalning och produktionsnära forskning. (40)
- Ge forskningsfinansiärerna i uppdrag att utforma strategiska Fol-satsningar där kvalitet, relevans och potential att stärka Sveriges konkurrenskraft är de

avgörande bedömningsgrunderna. Krav på konsortiesammansättning och samverkansformer bör endast användas när de tydligt bidrar till dessa mål. (41)

- Inrätta ett strategiskt forsknings- och innovationsprogram för återvinning, utsortering och cirkulär användning av plast. (42)

Samverkan som stärker innovation och produktivitet

Forskning som leder till innovation och tillväxt sker ofta i gränssnitten mellan akademi, institut och näringsliv. Företag behöver tillgång till akademisk spetskompetens, samtidigt som forskningen stärks av närhet till industriella behov och verkliga tillämpningar.

Samtidigt finns en risk att samverkan blir ett alltför brett begrepp. Om allt definieras som samverkan blir det svårt att styra mot kvalitet och effekt. Lärosätena bör därför inte få fler generella uppdrag, utan styras mer genom incitament, uppföljning och finansieringsformer som belönar samverkan där forskningskvalitet och industriell relevans möts.

Långsiktiga och återkommande utlysningar är ofta mer verkningsfulla än kortsiktiga projektutlysningar. De gör det möjligt för företag, akademi och institut att bygga förtroende över tid och utveckla gemensamma miljöer som kan bära hela vägen från forskning till industriell tillämpning.

Reformförslag

- Stärk långsiktiga samverkansprogram mellan akademi, institut och industri, med tydliga krav på både excellens, relevans för industrin och uppföljningsbar effekt. (43)
- Utforma incitament för akademisk samverkan så att verklig industrirelevans premieras utan att forskningskvaliteten urholkas. (44)
- Säkerställ en stabil finansiering för forskningsinstitutssektorn som långsiktig industripartner och brygga mellan forskning, test, demonstration och marknad. (45)
- Utveckla en nationell mobilisering för EU:s forsknings- och innovationsprogram genom bättre samordning, stöd och strategisk uppföljning, så att fler svenska aktörer deltar och leder projekt och partnerskap. (46)

Från forskning till industri: test, verifiering och uppskalning

En av de största utmaningarna i det svenska innovationssystemet är att få forskningsresultat att utvecklas till kommersiella produkter och industriell produktion. Företag är ofta ovilliga att investera i tidiga utvecklingsskeden när den tekniska, regulatoriska och kommersiella risken fortfarande är hög. I flera andra länder delas en större del av denna risk av staten genom riktade program för test, demonstration och uppskalning.

Sverige behöver därför stärka stödet till testbäddar, pilotanläggningar och demonstrationsmiljöer. Dessa är avgörande för att verifiera ny teknik, minska investeringsrisken och skapa förutsättningar för kommersialisering och industriell uppskalning. Befintliga anläggningar behöver också bli mer tillgängliga och användas i högre utsträckning.

Utöver test- och demonstrationsmiljöer behövs långsiktiga investeringar i modern forskningsinfrastruktur, såsom avancerade laboratorier, analysutrustning, digitala infrastrukturer och andra delade forskningsmiljöer. Sådan infrastruktur är en grundförutsättning för forskning i världsklass och ger företag tillgång till den kompetens och utrustning som krävs för att utveckla nästa generations produkter och processer.

Ett särskilt hinder är att många företag, framför allt små och medelstora företag, saknar finansiering för att använda test- och demonstrationsmiljöerna. Därför behövs inte bara investeringar i anläggningar, utan också finansiering för företagens verifierings- och demonstrationsprojekt. Annars riskerar lovande innovationer att stanna i utvecklingsfasen och aldrig nå marknaden.

Reformförslag

- Ge Vinnova uppdrag och resurser att finansiera nyttjande av test- och demoanläggningar, särskilt för små och medelstora företag, gärna i samverkan med akademien. Detta kan till exempel ske i form av verifieringsmedel och innovationscheckar. (47)
- Säkerställa långsiktig finansiering av avancerad forskningsinfrastruktur och forskningsmiljöer som används gemensamt av akademi, institut och industri. (48)

E. Regelförbättring och myndighetsstyrning

Stärk värdekedjan för kemikalieanvändning i Sverige

Kemikalier är grundläggande insatsvaror i alla delar av industrin och avgörande för att företag ska kunna producera, investera och växa i Sverige. En stabil och konkurrenskraftig kemikalieförsörjning stärker industrins värdekedjor, minskar risken för produktionsstopp och förbättrar förutsättningarna för nya investeringar och arbetstillfällen i tillverkningsindustrin. Den industriella kapacitet som byggs upp och upprätthålls i normalläge är samtidigt en förutsättning för att Sverige ska kunna hantera allvarliga störningar, höjd beredskap och ytterst krig. Tillgången till strategiskt viktiga kemikalier är därför såväl en tillväxt- och konkurrenskraftsfråga som en central del av Sveriges ekonomiska säkerhet och resiliens.

Covid-19-pandemin, Rysslands krig mot Ukraina och kriget i Mellanöstern har visat på sårbarhet när det gäller globala värdekedjor och försörjningen av viktiga material. Det industriella ekosystemet är sårbart och störningar i tillförseln kan snabbt få konsekvenser för många områden. Samtidigt kan en felaktig kemikalieanvändning orsaka stora skador på människors hälsa och miljö. Kemikaliefrågorna spänner över flera politikområden och berör samtidigt miljö och hälsa, industriell konkurrenskraft, innovation, handel och försörjningsberedskap. Trots detta saknas i dag en tillräckligt sammanhållen hantering inom Regeringskansliet. När olika perspektiv och berörda departement kommer in sent eller var för sig i processerna finns en risk att konsekvenser för industrins investeringar, produktion och konkurrenskraft inte identifieras tillräckligt tidigt. Det försvårar också möjligheten att driva en samlad svensk linje i EU-frågor som kan få stor betydelse för all industri som är beroende av kemikalier som insatsvaror.

En prioriterad insats är därför att inrätta en kemikaliesamordnare under näringsministern med ansvar för att leda en interdepartemental arbetsgrupp (IDA-grupp). Gruppen bör säkerställa att relevanta perspektiv och kompetenser samlas tidigt i beredningen av strategiskt viktiga kemikaliefrågor och bidra till en mer sammanhållen svensk kemikaliepolitik. Regeringen bör dessutom ge den här arbetsgruppen i uppdrag att ta fram en kemikaliestrategi för hållbar kemikalieförsörjning i likhet med den mineralstrategi som regeringen presterade tidigare under året. En trygg och säker tillgång på kemikalier är viktig för klimat- och energiomställningen, teknologisk innovation och hållbar ekonomisk tillväxt. Sverige har särskilt goda förutsättningar att bidra till en hållbar produktion av kemiska insatsvaror.

Utredningen om näringslivets försörjningsberedskap konstaterade i sitt delbetänkande (SOU 2024:19) att beredskapssystemet saknar en myndighet med specifik kompetens inom kemikalieområdet, vilket innebär att kemikalieförsörjningen riskerar att falla mellan stolarna. Därför bör myndighetsinstruktionerna för Kemikalieinspektionen och Tillväxtverket ses

över för att förtydliga vikten av att säkerställa industrins och samhällets tillgång till kemikalier i normalläge såväl som vid höjd beredskap. Tillväxtverket bör inom uppdraget som beredskapsmyndighet få ett utpekat ansvar för kemikalieförsörjningen. Kemikalieinspektionen bör även få i uppdrag att stödja Tillväxtverket med sakkompetens. För att Kemikalieinspektionen fullt ut ska kunna stödja arbetet med försörjningsberedskap för kemikalier bör instruktionen ändras så att uppgiften att utgöra *förvaltningsmyndighet för ärenden om hälso- och miljörisker* även omfattar att ta hänsyn till försörjningsaspekterna.

Sedan 2018 driver RISE en verksamhet kallad Substitutionscentrum med syftet att bidra till en giftfri miljö. Substitutionscentrums verksamhet går ut på att vägleda företag, organisationer och offentlig sektor i arbetet med att identifiera och hitta bättre alternativ till riskfyllda kemikalier, i allt från produkter till processer. Utredningen om näringslivets försörjningsberedskap konstaterade i sitt delbetänkande från mars 2024 (SOU 2024:19) att samma strukturer och arbetssätt som krävs för att finna mer hållbara alternativ till dagens kemikalier skulle kunna komma till användning vid situationer då det uppstår brist på exempelvis insatsråvaror, produkter och material. Det är avgörande för industrins värdekedjor, därmed tillväxt och konkurrenskraft, att kunna anpassa produkter och processer i tider av osäker råvarutillgång och fluktuerande priser. Substitutionscentrum bör därför få ett utökat uppdrag som också innefattar att säkerställa försörjningsberedskapen för kemikalier ur ett bredare perspektiv än kemikaliesäkerhet. RISE bör tillföras ytterligare resurser om 3 mkr för Substitutionscentrum, för att på ett tillfredsställande sätt kunna hantera ett utökat uppdrag inom kemikalieberedskap.

Reformförslag

- Tillsätt en kemikaliesamordnare under näringsministern med en interdepartemental arbetsgrupp (IDA-grupp) på Regeringskansliet. (49)
- Ta fram en kemikaliestrategi för hållbar kemikalieförsörjning. (50)
- Se över och förändra Kemikalieinspektionens, Tillväxtverkets och RISE instruktioner och anvisningar. (51–53)
- Uppdra åt Kemikalieinspektionen och Tillväxtverket att arbeta strategiskt med kemikalieförsörjning och tillsyn. (54–57)

Skapa förutsättningar för fler investeringsbeslut i Sverige

Investeringsfrämjande uppdrag till Business Sweden

Svensk läkemedels-, kemi- och plastindustri har varit ryggraden i det svenska välfärdsbygget de senaste 150 åren. Just nu är dock den internationella konkurrensen tuff och det som har varit svenska relativa styrkor under ett sekel är det inte längre. Elpriserna i framför allt södra Sverige är redan uppe i samma nivåer som övriga EU, kompetensglappet på arbetsmarknaden är stort och

regelkrånglet kostar företag 389 miljarder kr årligen.²⁰ För att komma till rätta med detta behövs de strukturella reformer som behandlas i alla delar av den här rapporten. Men det räcker inte med sakpolitiska reformer utan vi måste också ha en mer utåtriktad och välkomnande strategi för att attrahera företag att investera i Sverige.

IKEM har tidigare lanserat rapporten Smaragdön. Där beskrivs hur Irland arbetar strukturerat med att attrahera industriinvesteringar. Irlands myndighet för utländska direktinvesteringar, Ireland's Foreign Direct Investment Agency (IDA), arbetar strategiskt och långsiktigt med att hjälpa företag som vill investera i Irland att söka tillstånd, hitta tomtmark och personal.²¹ Den närmaste motsvarigheten till IDA i Sverige är Business Sweden, men deras uppdrag är mycket mer fokuserat mot handel och utlandsrelationer än att locka utländska investeringar till Sverige. I rapporten föreslås därför att uppdraget till Business Sweden ska stärkas i den del som handlar om investeringsfrämjande. Det bör göras genom att förtydliga Klimat- och Näringslivsdepartementets roll i den strategiska styrningen av framför allt den investeringsfrämjande delen i Business Sweden. Vid sidan om ökade resurser för att arbeta med investeringsfrämjande uppdrag bör också Business Sweden ta fram en etableringskarta där det framgår vilka platser som är särskilt lämpliga för industriella nyetableringar. En sådan karta kan peka ut områden där det mest sannolikt finns tillgång till el, industriell symbios, universitet och kompetens etc. Kartan kan även peka ut platser där naturvärden är särskilt höga eller riksintressen finns, och därför är olämpliga för industrietableringar. Sammantaget kan en sådan karta underlätta investeringsbeslut, och bidra till att investerare påträffar färre hinder vid nyetablering och snabbare får kontakt med rätt myndigheter.

För att följa upp att den investeringsfrämjande politiken genomförs och får effekt behövs tydligare effektmål kopplade till regeringens mål inom utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande. Regeringen bör därför genomföra en översyn och föreslå nya delmål och indikatorer som bättre styr mot fler utländska direktinvesteringar av industrirelevans.²²

Reformförslag

- Förtydliga Näringsdepartementets strategiska roll i styrningen av Business Swedens investeringsfrämjande uppdrag. (58, 59)
- Stärk finansieringen för Business Swedens investeringsfrämjande verksamhet. (60)
- Uppdra åt Business Sweden att utarbeta en etableringskarta som hjälp för att identifiera platser som lämpar sig för nyinvesteringar. (61)
- Revidera Sveriges mål för utländska direktinvesteringar. (62)

²⁰ <https://nnr.se/wp-content/uploads/Regelforbattringsagendan-2026.pdf>

²¹ <https://www.ikem.se/fragor-vi-driver/rapporter--remissvar/smaragdon/>

²² <https://www.regeringen.se/contentassets/3416d1df56ae4fcaacf03ecd8ed81ab1/utgiftsomrade-24-naringsliv/>

Snabbare och mer förutsägbara miljötillståndprocesser

Alla som vill investera i förbättrade anläggningar, klimatbesparande åtgärder eller förlägga helt nya produktionsanläggningar i Sverige måste ansöka om nytt eller omprövat miljötillstånd. Företag från norr till söder vittnar om en miljötillståndprocess som är både tidsödande och oförutsägbar. Det utgör ett av de största hindren för att nya investeringar ska landa i Sverige. För att inte ytterligare försämra våra möjligheter att konkurrera med andra länder i Europa och övriga världen om framtidens jobb och tillväxt måste förslagen i den miljötillståndsutredning som nu ligger på regeringens bord (SOU 2024:98) genomföras i sin helhet.

För att stärka svenska industriella värdekedjor, minska risken för produktionsavbrott och skapa bättre förutsättningar för investeringar och konkurrenskraft behöver regeringen gå vidare med ett permanent regelverk som gör det möjligt att snabbt säkerställa samhällsviktig produktion vid allvarliga försörjningsstörningar. För kemi-, läkemedels-, plast- och raffinaderiindustrin kan avbrott i produktionen av enskilda råvaror eller insatsvaror snabbt få omfattande konsekvenser för hela värdekedjor. Erfarenheterna från kalkbrytningen på Gotland, det försämrade säkerhetsläget och ökade geopolitiska spänningar visar att dagens regelverk inte ger tillräcklig handlingsfrihet i extraordinära situationer. Regeringen bör därför snarast lägga fram en proposition som genomför förslagen i SOU 2023:11 och/eller SOU 2024:11 om tillfälliga miljötillstånd för samhällsviktig verksamhet. Reformen ger regeringen ett permanent och rättssäkert verktyg för att säkerställa produktion och försörjning i kriser, utan att ge avkall på miljöskyddets grundläggande krav.

Reformförslag

- Genomför förslagen under miljötillståndsutredningen i sin helhet. (63)
- Lägg fram en proposition med förslagen i SOU 2023:11 och/eller SOU 2024:11 om tillfälliga och tidsbegränsade tillstånd för samhällsviktig verksamhet. (64)

Mer innovation med bättre regelverk

Regelverkens utformning påverkar direkt företagens vilja och möjlighet att investera i nya lösningar. Det gäller särskilt när stora investeringar behöver göras innan teknik, marknad och regelverk är fullt etablerade.

Sverige behöver därför regler och myndighetsprocesser som är evidensbaserade, transparenta och som utvecklas i takt med vetenskapen. Starka immaterialrättsliga skydd är också avgörande för att säkra avkastning på forskningsinvesteringar och stimulera innovation.

Sverige bör vara ett land där nya tekniska lösningar kan testas, köpas in och skalas upp. Det kräver bättre dialog mellan myndigheter, akademi och företag samt regelverk som möjliggör innovation utan att ge avkall på säkerhet, hälsa eller miljö.

Reformer

- Ge berörda myndigheter i uppdrag att tillämpa innovationsprincipen genom tidig dialog med näringslivet, regulatoriska testmiljöer, evidensbaserade och transparenta beslutsprocesser samt konsekvensanalyser som beaktar effekter på innovation, investeringar och konkurrenskraft. (65)
- Stärk Sveriges arbete med immaterialrätt och EU:s IPR-politik, så att starka och förutsägbara skydd skapar bättre incitament för forskningsinvesteringar. (66)
- Ge relevanta myndigheter i uppdrag att utveckla tidig dialog med företag och forskare inför utveckling, test och uppskalning av nya tekniska lösningar i syfte att kunna genomföra bättre och mer innovationsvänliga upphandlingar. (67)

Realisera förenklingspolitiken och stärk industripolitiken

Regeringens förenklingspolitik behöver omsättas i konkreta förändringar i hur staten utformar, tillämpar och följer upp regler. Regeringens mål innebär bland annat att regler ska vara proportionerliga och främja tillväxt, konkurrenskraft, innovation och omställning, att handläggningstider ska kortas och bli mer transparenta och att konsekvenserna av regler ska analyseras och följas upp.²³ För att målen ska få genomslag krävs tydliga ansvar, bättre konsekvensutredningar och systematisk utvärdering av befintliga regler.

Produktivitetskommissionen har föreslagit att arbetet med regelförenkling får en tydligare institutionell struktur och att kompetens för stöd, granskning och utvärdering samlas. Regeringen bör gå vidare med denna inriktning och ge Statskontoret ett permanent samordningsansvar för statens regelförenklingsarbete. Förenklingsrådet bör samtidigt ges en permanent hemvist inom samma myndighet.

Kvaliteten på konsekvensutredningarna behöver också höjas. Regelrådet granskar i dag konsekvensutredningar innan myndigheter beslutar om föreskrifter och konstaterar återkommande betydande brister. Statskontoret ansvarar samtidigt för metodutveckling, vägledning och utbildning om konsekvensutredningar. I linje med Produktivitetskommissionens förslag bör metodstödet och den oberoende kvalitetsgranskningen samlas hos Statskontoret, samtidigt som granskningsfunktionens oberoende säkerställs.

Granskningen behöver också få större betydelse i regelgivningsprocessen. I dag är Regelrådets yttranden rådgivande och det är i praktiken upp till den regelgivande myndigheten att avgöra hur identifierade brister hanteras. Regelrådet har självt efterfrågat ett starkare mandat, exempelvis i form av en återremitteringsmöjlighet. Om en konsekvensutredning har väsentliga brister bör utgångspunkten därför vara att underlaget ska kompletteras innan föreskriften beslutas. Undantag bör kunna göras när det finns särskilda skäl, men myndigheten bör då behöva redovisa varför den ändå går vidare.

²³ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2021/09/skr.-2021223>

Genomförda regelpaket behöver utvärderas med jämna mellanrum för att säkerställa att de fortfarande är ändamålsenliga och fungerar som de ska. Om inte behöver de anpassas eller tas bort för att regelbördan inte ska växa okontrollerat.

Implementeringsrådets granskning av beredningen av företagsrelevanta EU-akter bör göras till ett obligatoriskt inslag.

Tillväxtverket bör få ett utökat uppdrag och resurser för att kunna bistå regeringen bättre med löpande utredningar, beräkningar och i större utsträckning kunna agera som en expertmyndighet för industripolitik.

Reformförslag

- Förtydliga Statskontorets roll att arbeta permanent och strukturerat med regelförenkling genom bland annat kvalitetsgranskning, krav på att väsentliga brister åtgärdas före beslut samt systematisk uppföljning av genomförda regelverk. (68–71)
- Permanenta Implementeringsrådet och förlägg dess verksamhet till Tillväxtverket. (72)
- Stärk industripolitiken genom utökat uppdrag och budget till Tillväxtverket för att bistå bättre som expertmyndighet. (73)

Reformer i tabellform

Nedan sammanställs samtliga reformer kapitelvis i tabellform. Kolumnen ”Hur” anger vilken typ av beslut som krävs, medan ”Ansvar” anger vilken del av Regeringskansliet som ansvarar för beredning och genomförande. För reformer markerade med en stjärna (*) finns mer konkreta förslag till uppdrag, förordningstext eller instruktion i appendix.

A. Kompetensförsörjning och arbetsmarknad

NR	REFORM	HUR	ANSVAR
En effektivare och mer träffsäker yrkeshögskola			
<i>Beakta rikets beredskap och säkerhet</i>			
1*	MYH bör ges i uppdrag att ta fram kriterier och vägledning för en särskild beredskaps- och säkerhetsbedömning i ansöknings- och prioriteringsprocessen i samverkan med berörda myndigheter, exempelvis Myndigheten för civilt försvar/MCF, Försvarsmakten och andra relevanta sektorsmyndigheter.	Regeringsbeslut om uppdrag i regleringsbrev	Utbildningsdepartementet, Klimat- och Näringslivsdepartementet
2	Ändra förordning (2009:130) om yrkeshögskolan så att Myndigheten för yrkeshögskolan vid beslut om vilka utbildningar som ska ingå i yrkeshögskolan ska beakta Sveriges långsiktiga behov av beredskap, säkerhet och kompetensförsörjning.	Regeringsbeslut	Utbildningsdepartementet
<i>Utred en ny finansieringsmodell</i>			
3	Tillsätt en statlig utredning med uppdrag att se över ersättningssystemet för yrkeshögskolan. Syftet bör vara att ta fram en finansieringsmodell som främjar hög kvalitet, speglar olika utbildningars faktiska kostnader och stärker förutsättningarna för utbildningar som är strategiskt viktiga för Sveriges långsiktiga kompetensförsörjning, konkurrenskraft och beredskap.	Regeringsbeslut om att tillsätta en särskild utredare och besluta om kommittédirektiv	Utbildningsdepartementet
<i>Centralisera antagningen</i>			
4	Ge Myndigheten för yrkeshögskolan i uppdrag att utreda och utveckla ett system för central antagning	Särskilt regeringsuppdrag	Utbildningsdepartementet
<i>Permanent nationella yrkesutbildningarna</i>			
5	Permanent Nationell yrkesutbildning efter pilotverksamheten och säkerställ att utbildningsformen även fortsättningsvis är nationellt dimensionerad, arbetslivsstyrd och inriktad mot bristyrken.	Proposition om ny förordning eller integrering i yrkeshögskolan	Utbildningsdepartementet
Høj kvaliteten på tekniska och naturvetenskapliga utbildningar			
<i>Tillför resurser för utbildningar i naturvetenskap och teknik</i>			
6	Høj ersättningen till högskolans utbildningar i naturvetenskap och teknik med 1000 kr per elev	Budgetproposition	Utbildningsdepartementet
7	Tillsätt en statlig utredning med uppdrag att se över resurstilldelningssystemet för högre utbildning. Syftet bör vara att skapa en långsiktigt hållbar finansieringsmodell som främjar kvalitet, möter arbetsmarknadens kompetensbehov och bättre speglar olika utbildningars kostnadsstruktur.	Regeringsbeslut om att tillsätta en särskild utredare och besluta om kommittédirektiv	Utbildningsdepartementet

<i>Inför en labbpeng och kartlägg tillgång till labbsalar</i>			
8	Inför en labbpeng på 662 miljoner kr för naturvetenskapliga och tekniska laborationer i grund- och gymnasieskolan	Budgetproposition	Utbildningsdepartementet
9	Genomför en nationell kartläggning av skolornas tillgång till och kvalitet på laborationsmiljöer inom naturvetenskapliga och tekniska ämnen. Kartläggningen bör identifiera brister i lokaler, utrustning och förutsättningar för laborativ undervisning samt ligga till grund för åtgärder som stärker undervisningens kvalitet och elevernas intresse för naturvetenskap och teknik.	Särskilt regeringsuppdrag till Skolverket	Utbildningsdepartementet
<i>Inför ett nationellt startstöd</i>			
10	Ge Universitets- och högskolerådet i uppdrag att inrätta och administrera ett tidsbegränsat stödprogram för utveckling av gemensamma internationella masterprogram inom strategiska teknikområden. Programmet ska syfta till att öka antalet internationella masterprogram och stärka Sveriges kompetensförsörjning, internationella attraktionskraft och tillgång till kvalificerad arbetskraft inom strategiska teknikområden.	Regeringsbeslut om uppdrag i regleringsbrev	Utbildningsdepartementet, Universitets- och högskolerådet
<i>Senarelägg inriktningsvalet på gymnasiet</i>			
11	Se över gymnasieskolans programstruktur i syfte att senarelägga elevernas val av inriktning och skapa bättre förutsättningar för fler att välja naturvetenskapliga och tekniska utbildningar	Regeringsbeslut om att tillsätta en särskild utredare och besluta om kommittédirektiv	Utbildningsdepartementet
Högre utbildning och attraktiva forskningsmiljöer			
12	Tillför medel till forskarskolor och fler industridoktorander i samverkan mellan universitet, institut och näringsliv	Fol-proposition samt budgetproposition	Utbildningsdepartementet
13	Underlätta för internationella studenter, doktorander och forskare att stanna och arbeta i Sverige efter examen, bland annat genom att se över kraven på uppehållstillstånd för att söka arbete efter slutförda studier.	Regeringsbeslut om att tillsätta en särskild utredare och besluta om kommittédirektiv, därefter remiss och proposition	Justitiedepartementet
Stärk kompetensutvecklingen genom hela arbetslivet			
14	Ge Universitets- och högskolerådet i uppdrag att, i samverkan med universitet och högskolor, utveckla och förvalta ett nationellt stöd för bedömning och validering av reell kompetens. Uppdraget bör bygga vidare på Valideringsdelegationens förslag i SOU 2018:29 och SOU 2019:69 och omfatta gemensamma vägledningar, bedömningsprinciper, metodstöd och rekommendationer för god praxis.	Särskilt regeringsuppdrag	Utbildningsdepartementet
15	Ge Vinnova i uppdrag att kartlägga internationella modeller för produktionsnära utbildnings- och demonstrationsmiljöer, analysera deras betydelse för kompetensförsörjning, innovation och industriell omställning samt lämna förslag på hur motsvarande miljöer kan etableras i Sverige i samverkan med universitet, högskolor och näringslivet.	Särskilt regeringsuppdrag	Utbildningsdepartementet, Klimat- och näringslivsdepartementet
16	Utdred förslag till ett skatteincitament för företagsinvesteringar i kompetensutveckling.	Regeringsbeslut om att tillsätta en särskild utredare och besluta om kommittédirektiv, därefter remiss och proposition	Finansdepartementet

	Slopat lönekrav för bättre möjlighet till internationell rekrytering		
17	Ta bort kravet på 90 % av medianlön för arbetstillstånd genom lagändring av 6 kap 2 § utlänningslagen (2005:716)	Regeringsbeslut om bokstavsutredning	Justitiedepartementet
	Snabbare samordningsnummer för nyanlända arbetskraftsinvandrare		
18	Uppdra till Skatteverket om att prioritera och handlägga samordningsnummer till nyanlända arbetskraftsinvandrare, doktorander och forskare mer skyndsamt	Särskilt regeringsuppdrag	Finansdepartementet
	En väg in för arbetskraftsinvandrare		
19	Stärk myndighetssamverkan för att underlätta service för arbetskraftsinvandrare ("one stop shop") genom gemensamt regeringsuppdrag till Migrationsverket, Skatteverket, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Tillväxtverket.	Särskilt regeringsuppdrag	Klimat- och näringsdepartementet, Justitiedepartementet, Finansdepartementet, Arbetsmarknadsdepartementet, Socialdepartementet
	Høj nedsättningen av expertskatten		
20	Høj nedsättningsgraden för expertskatten från 30 till 50 procent	Proposition om lagändring i Inkomstskattelagen efter beredning av SOU 2025:3	Finansdepartementet
	Startupvisum		
21	Utred en förändring av Utlänningslagen med syfte att introducera ett svenskt startupvisum för grundare av tillväxtbolag	Regeringsbeslut om bokstavsutredning	Justitiedepartementet

B. Elförsörjning för tillväxt och konkurrenskraft

NR	REFORM	HUR	ANSVAR
	Effektgaranti för små och medelstora företag		
22	Uppdra till Energimarknadsinspektionen att föreslå hur ett nationellt servicemål om besked inom tre månader gen genomförs	Särskilt regeringsuppdrag	Klimat- och näringslivsdepartementet
	Konkurrenskraftiga elpriser i hela landet		
23	Ge Energimyndigheten i uppdrag att skyndsamt ta fram förslag till ett svenskt kompenationssystem, inklusive beräkningsmodell, stödberättigade verksamheter, administration, kontroll, konsekvensanalys och nödvändiga författningsförslag. Avsätt 3 miljarder kr i 2027 års budget.	Särskilt regeringsuppdrag och Budgetproposition	Klimat- och näringslivsdepartementet, Finansdepartementet
	Användning av flaskhalsintäkter		
24	Ge Energimarknadsinspektionen i uppdrag att snarast analysera och föreslå hur Sverige bör använda flaskhalsintäkter om undantag godkänns inom EU:s förordning (2019/943) om den inre marknaden för el (även kallad elmarknadsförordningen).	Särskilt regeringsuppdrag	Klimat- och näringslivsdepartementet
	Pausa omprövningen av vattenkraftverk		
25	Pausa omprövningen av vattenkraftverk genom att skjuta upp prövningarna i den nationella planen (NAP), i avvaktan på den pågående utredningen om moderna miljövillkor.	Regeringsbeslut	Klimat- och näringslivsdepartementet

C. Konkurrenskraft genom klimat och cirkulär ekonomi

NR	REFORM	HUR	ANSVAR
	Gör klimatomställningen lönsam		
26	Tillsätt en utredning med direktiv att analysera hinder och möjligheter för att industrins omställning i Sverige ska bli lönsam, samt vilka styrmedel och regeländringar som krävs	Regeringsbeslut om att tillsätta en särskild utredare och besluta om kommittédirektiv	Regeringen
	Industriklivet		
27	Fördubbla anslaget till Industriklivet	Budgetproposition	Klimat- och näringslivsdepartementet
28	Genomför riktade förändringar i förordningen (2017:1319) om industriklivet så att flera närliggande projekt inom samma industriella omställning kan prövas samlat samt tydliggör att investeringar i systeminnovationer och processteg som möjliggör klimatneutralitet och cirkularitet även kan stödjas för företag som omfattas av EU ETS. Komplettera med uppdrag i Energimyndighetens regleringsbrev att utveckla tillämpningen och prioritera sådana projekt.	Beslut om ändring i förordning 2017:1319 samt beslut om uppdrag i regleringsbrev	Klimat- och näringslivsdepartementet
	Klimatklivet		
29	Besluta om fortsatta anslag till Klimatklivet efter 2030, samt uppdrag till Naturvårdsverket att fortsatt administrera detta.	Beställningsbemyndigande, Budgetproposition, och uppdrag i regleringsbrev	Klimat- och näringslivsdepartementet
	Avfall och cirkulär ekonomi		
30*	Ge Tillväxtverket i uppdrag att utreda förutsättningarna för plastindustrin och hur dess konkurrenskraft kan stärkas, och förutsättningarna för plastindustrins bidrag till cirkulär ekonomi och beredskap.	Särskilt regeringsuppdrag	Klimat- och näringslivsdepartementet
31	Ge Naturvårdsverket ett riktat uppdrag och ökade resurser för att genomföra operativ tillsyn på avfallsområdet	Budgetproposition samt beslut om uppdrag i regleringsbrev	Klimat- och näringslivsdepartementet
32	Öka finansieringen till Delegationen för cirkulär ekonomi till totalt 10 miljoner kr	Budgetproposition samt uppdrag i regleringsbrev till Naturvårdsverket	Klimat- och näringslivsdepartementet
	En nationell bioekonomistrategi		
33	Ta fram en nationell bioekonomistrategi	Regeringsbeslut om bokstavsutredning	Klimat- och näringslivsdepartementet

D. Forskning och innovation

NR	REFORM	HUR	ANSVAR
	Konkurrenskraftiga villkor för företagens FoU-investeringar		
34	Inför ett kraftfullt och enkelt skattemässigt FoU-incitament, i form av ett förhöjt kostnadsavdrag i enlighet med SOU 2023:59 och SOU 2026:1 och IKEM:s kommentarer i remissvar	Proposition om lagändring	Finansdepartementet
35	Förtydliga definitionerna i det befintliga FoU-avdraget enligt förslagen i SOU 2023:59	Proposition om lagändring	Finansdepartementet
36	Ge Skatteverket i uppdrag att öka förutsägbarheten i tillämpningen av FoU-relaterade skatteregler, så att företag bättre kan bedöma vilka verksamheter och kostnader som omfattas	Särskilt regeringsuppdrag	Finansdepartementet

37	Ge Business Sweden i samverkan med Tillväxtverket och Vinnova i uppdrag att ta fram ett nationellt attraktionsprogram för forskningsintensiva investeringar som samlar investeringsfrämjande, kompetensförsörjning, uppskalningsmiljöer samt samordnat myndighetstöd, så att globala företag väljer att förlägga både FoU och avancerad produktion i Sverige.	Särskilt regeringsuppdrag	Klimat- och näringslivsdepartementet
Starkare och mer strategisk forskningsfinansiering			
38	Genomför förslagen i forskningsfinansierings-utredningen (SOU 2023:59) om en ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation. Förslag till lag om ändring i lagen (2000:662) om Vetenskapsrådet Förslag till förordning om instruktion för Vetenskapsmyndigheten (2023:000) Förslag till förordning om instruktion för Myndigheten för strategisk forskning (2023:000) Förslag till förordning om instruktion för Innovationsmyndigheten (2023:000)	Proposition om lagändringar samt regeringsbeslut om nya myndighetsinstruktioner, avveckling av befintliga myndigheter och inrättande av nya myndigheter	Utbildningsdepartementet, Finansdepartementet, Klimat- och näringslivsdepartementet
39	Prioritera långsiktiga, konkurrensutsatta spetsmiljöer och strategiska Fol-satsningar där både vetenskaplig excellens och industrirelevans vägs in samtidigt. Tydliggör nuvarande uppdrag om excellenskluster och strategiska forskningsområden (genom tilläggsuppdrag eller ändring)	Ändring av regeringsuppdrag U2025/01359 och KN2025/01161, alternativt ett tydliggörande tilläggsuppdrag till Vinnova och Vetenskapsrådet (ev. ny myndighet enl. ovan)	Utbildningsdepartementet, Klimat- och näringslivsdepartementet
40	Stärk programmet för avancerad life science till samma nivå som avancerad digitalisering, med bred inriktning mot nya modaliteter, AI, data, testmiljöer, regulatorisk utveckling, uppskalning och produktionsnära forskning.	Budgetproposition samt särskilt regeringsuppdrag till Vinnova,	Klimat- och näringslivsdepartementet
41	Ge forskningsfinansiärerna i uppdrag att utforma strategiska Fol-satsningar där kvalitet, relevans och potential att stärka Sveriges konkurrenskraft är de avgörande bedömningsgrunderna. Krav på konsortiesammansättning och samverkansformer bör endast användas när de tydligt bidrar till dessa mål.	Fol-proposition	Utbildningsdepartementet, Klimat och näringslivsdepartementet.
42	Inrätta ett strategiskt forsknings- och innovationsprogram för återvinning, utsortering och cirkulär användning av plast.	Fol-proposition följt av budgetproposition samt särskilt regeringsuppdrag till Vinnova och Formas efter samråd med Naturvårdsverket	Utbildningsdepartementet
Samverkan som stärker innovation och produktivitet			
43	Stärk långsiktiga samverkansprogram mellan akademi, institut och industri, med tydliga krav på både excellens, relevans för industrin och uppföljningsbar effekt genom riktade uppdrag till Formas, Vetenskapsrådet och Vinnova.	Fol-proposition och särskilt regeringsuppdrag	Utbildningsdepartementet
44	Utred hur incitament för akademisk samverkan kan utformas så att verklig industrirelevans premieras utan att forskningskvaliteten urholkas.	Regeringsbeslut om att tillsätta en särskild utredare och besluta om kommittédirektiv	Utbildningsdepartementet

45	Säkerställ en stabil finansiering för forskningsinstitutssektorn som långsiktig industripartner och brygga mellan forskning, test, demonstration och marknad genom ändring av riktlinjebrev till RISE samt regeringsuppdrag till Vinnova om utlysning av medel till övriga forskningsinstitut (IVL t ex)	Fol-proposition följt av budgetproposition	Klimat- och näringslivsdepartementet
46	Utveckla en nationell mobilisering för EU:s forsknings- och innovationsprogram genom bättre samordning, stöd och strategisk uppföljning, så att fler svenska aktörer deltar och leder projekt och partnerskap genom regeringsuppdrag till Vetenskapsrådet, Vinnova och Formas	Fol-proposition följt av särskilt regeringsuppdrag	Utbildningsdepartementet, Klimat- och näringslivsdepartementet
Från forskning till industri: test, verifiering och uppskalning			
47	Avsätt finansiering för nyttjande av test- och demoanläggningar, särskilt riktat till små och medelstora företag. Ge Vinnova i uppdrag att administrera finansieringen.	Fol-proposition följt av budgetproposition och särskilt regeringsuppdrag	Utbildningsdepartementet, Klimat- och näringslivsdepartementet.
48	Ge Vinnova och Vetenskapsrådet i uppdrag att långsiktigt stärka finansiering av avancerad forskningsinfrastruktur och forskningsmiljöer som används gemensamt av akademi, institut och industri.	Fol-proposition, budgetproposition samt särskilt regeringsuppdrag	Utbildningsdepartementet

E. Regelförbättring och myndighetsstyrning

NR	REFORM	HUR	ANSVAR
Stärk värdekedjan för kemikalieanvändning i Sverige genom myndighetsstyrning			
<i>Kemikaliesamordning och kemikaliestrategi</i>			
49	Tillsätt en interdepartemental arbetsgrupp under näringsministern i Regeringskansliet med kompetens inom försörjningsberedskap, kemikaliesäkerhet och konkurrenskraft.	Regeringsbeslut om departementsstruktur och ärendefördelning	Klimat- och näringslivsdepartementet
50	Ta fram en kemikaliestrategi för hållbar kemikalieförsörjning i likhet med mineralstrategin.	Regeringsbeslut	Näringsministern, Klimat- och näringslivsdepartementet
<i>Se över och revidera myndighetsinstruktioner och anvisningar</i>			
51*	Tillägg till förordning 2009:947 med instruktion för Kemikalieinspektionen: att omfatta säker, hållbar och robust kemikalieförsörjning (inkl. produktion, användning och återvinning) i likhet med hur livsmedelsverkets instruktion är utformad	Förordningsändring	Klimat- och näringslivsdepartementet
52*	Tillägg till förordning 2009:145 med instruktion för Tillväxtverket: så att myndigheten uttryckligen får ansvar för analys och samordning av försörjningen av strategiskt viktiga kemikalier och kemiska värdekedjor	Förordningsändring	Klimat- och näringslivsdepartementet
53	Tillför 3 miljoner kr till Substitutionscentrum vid RISE, samt uppdatera Substitutionscentrums uppdrag för att stärka försörjningsberedskapen.	Budgetproposition samt regeringsbeslut om ändrad verksamhetsinriktning för substitutionscentrum.	Klimat- och näringslivsdepartementet
<i>Regeringsuppdrag och regleringsbrev</i>			
54*	Ge Tillväxtverket i uppdrag att analysera och föreslå hur Sverige kan och bör genomföra EU:s Chemical Industry Action Plan	Uppdrag i regleringsbrev samt budgetproposition	Klimat- och näringslivsdepartementet

55*	Ge Tillväxtverket i uppdrag att genomföra en försörjningsanalys för kritiska kemikalier (kartläggning, lager, beroenden)	Särskilt regeringsuppdrag	Klimat- och näringslivsdepartementet
56*	Ge Kemikalieinspektionen i uppdrag att bistå Tillväxtverket med kompetens i kemikaliefrågor så att Tillväxtverket kan genomföra sitt uppdrag som beredskapsmyndighet för kemikalieförsörjningen inom sektorn för industri, byggande och handel	Uppdrag i regleringsbrev	Klimat- och näringslivsdepartementet
57*	Inför ett särskilt uppdrag i Kemikalieinspektionens regleringsbrev om att öka tillsynen som andel av myndighetens totala ramanslag, samt utöka proaktivt stöd, vägledning och service till företag som betalar kemikalieavgift.	Uppdrag i regleringsbrev	Klimat- och näringslivsdepartementet
Skapa förutsättningar för fler investeringsbeslut i Sverige			
Investeringsfrämjande uppdrag till Business Sweden			
58*	Dela det strategiska ansvaret för investeringsfrämjandet mellan UD och Näringsdepartementet	Regeringsbeslut om departementsstruktur och ärendefördelning	Statsministern / chef över regeringskansliet
59*	Ge Business Sweden ett förstärkt och tydligare investeringsfrämjande uppdrag med fastställda mål och KPI:er	Regeringsbeslut om ny verksamhetsinriktning samt Styrelsebeslut för business Sweden	Klimat- och näringslivsdepartementet, Utrikesdepartementet
60	Besluta om femårigt mandat med budgetanslag för den utökade investeringsverksamheten.	Budgetproposition	Klimat- och näringslivsdepartementet, Utrikesdepartementet, Finansdepartementet
61	Uppdra åt Business Sweden att ta fram en etableringskarta där platser som särskilt lämpar sig för industriella nyetableringar identifieras.	Riktlinjebrev till Business Sweden samt uppdrag i regleringsbrev till SVK, NV, Lst, Boverket, HaV mfl att samverka med BuS)	Klimat- och näringslivsdepartementet, Utrikesdepartementet
62	Ta fram nya indikatorer för utländska direktinvesteringar i Sverige som tydligare styr mot ökat inflöde, industriell tyngd och samhällseffekt	Regeringsbeslut om bokstavsutredning	Näringsministern och Regeringskansliet
Snabbare och mer förutsägbara miljötillståndprocesser			
63	Genomför miljötillståndsutredningen i sin helhet	Proposition	Klimat- och näringslivsdepartementet
64	Lägg fram en proposition med förslagen i SOU 2023:11 och/eller SOU 2024:11 om tillfälliga och tidsbegränsade tillstånd	Proposition	Klimat- och näringslivsdepartementet
Mer innovation med bättre regelverk			
65	Ge berörda myndigheter i uppdrag att tillämpa innovationsprincipen genom tidig dialog med näringslivet, regulatoriska testmiljöer, evidensbaserade och transparenta beslutsprocesser samt konsekvensanalyser som beaktar effekter på innovation, investeringar och konkurrenskraft. Ge Vinnova i uppdrag att utarbeta och fungera som metodstöd.	Uppdrag i regleringsbrev till Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket, Tillväxtverket, Vinnova och Formas	Klimat- och näringslivsdepartementet
66	Ge Patent- och registreringsverket i uppdrag att, i samverkan med universitet och högskolor, näringslivet och berörda myndigheter, stärka Sveriges arbete med immaterialrätt och utvecklingen av EU:s immaterialrättspolitik.	Uppdrag i regleringsbrev	Klimat- och näringslivsdepartementet

67	Ge Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att, tillsammans med Vinnova och andra berörda myndigheter, utveckla strukturer för tidig marknadsdialog och innovationsupphandling som möjliggör utveckling, testning och uppskalning av ny teknik samt stärker den offentliga sektorns roll som första kund för innovativa lösningar.	Särskilt regeringsuppdrag	Finansdepartementet, Klimat- och näringslivsdepartementet
Realisera förenklingspolitiken			
<i>Förtydliga Statskontorets roll i arbetet med konsekvensanalyser</i>			
68	Ge Statskontoret ett permanent ansvar för att samordna och följa upp statens regelförenklingsarbete. Flytta Förenklingsrådet från Tillväxtverket till Statskontoret och gör rådet permanent, med uppgift att identifiera och lämna förslag på regelförenklingar som minskar företagens regelbörda och stärker konkurrenskraften.	Särskilt regeringsuppdrag, Förordningsändring av 2025:681 med instruktion till Statskontoret och budgetproposition	Finansdepartementet, Klimat- och näringslivsdepartementet
69	Samla ansvaret för metodstöd och oberoende kvalitetsgranskning av konsekvensutredningar hos Statskontoret, i linje med Produktivitetskommissionens förslag i SOU 2024:29. Statskontoret ska stödja myndigheterna i arbetet med konsekvensutredningar och oberoende granska kvaliteten i underlagen inför beslut om nya eller ändrade regler.	Förordningsändring av förordning 2025:681 med instruktion till Statskontoret samt förordningsändring av 2024:183 om konsekvensutredningar	Finansdepartementet
70	Inför krav på att konsekvensutredningar med väsentliga brister som huvudregel ska kompletteras innan myndighetsföreskrifter beslutas. Om en myndighet ändå beslutar föreskriften ska skälen för detta särskilt redovisas.	Förordningsändring av förordning 2024:183 om konsekvensutredningar	Finansdepartementet
71	Inför krav på systematisk efterhandsutvärdering av nya regler. Konsekvensutredningar till myndighetsföreskrifter ska följas upp inom tre år och lagar och förordningar av betydelse för företag ska utvärderas inom fem år. Ge Statskontoret ansvar för metodstöd och för att följa upp att utvärderingarna genomförs, i linje med Produktivitetskommissionens förslag.	Förordningsändring av förordning 2025:681 med instruktion till Statskontoret samt uppdrag i regleringsbrev	Finansdepartementet
<i>Permanent Implementeringsrådet</i>			
72	Permanent Implementeringsrådet som ett nationellt råd för bättre genomförande av EU-lagstiftning med uppdrag att identifiera förenklingsmöjligheter, motverka överimplementering och stärka näringslivets delaktighet i genomförandet av EU-regler.	Förordningsändring av förordning 2009:145 med instruktion för Tillväxtverket och Budgetproposition	Klimat- och näringslivsdepartementet
<i>Stärk industripolitiken</i>			
73*	Ge Tillväxtverket uppdrag och resurser att kunna bistå regeringen med löpande utredningar och beräkningar inom näringspolitikens område	Budgetproposition samt uppdrag i regleringsbrev	Klimat- och näringslivsdepartementet

Appendix

1. Uppdrag till Myndigheten för yrkeshögskolan om kriterier och vägledning förberedskaps- och säkerhetsbedömning

Yrkeshögskolan ska väga in rikets beredskap och säkerhet vid beslut om vilka utbildningar som ska ingå i yrkeshögskolan och beviljas statsbidrag. MYH ska därför införa en särskild beredskaps- och säkerhetsbedömning i ansöknings- och prioriteringsprocessen för beslut om att ingå i yrkeshögskolan och tilldelas statsbidrag.

Bedömningen ska omfatta:

- om utbildningen leder till kompetens inom samhällsviktig eller totalförsvarsrelevant verksamhet, exempelvis energi, läkemedelsförsörjning, livsmedel, vatten, transporter, industriell produktion (som kemiindustrin), cybersäkerhet eller annan kritisk infrastruktur,
- om utbildningen bidrar till att minska identifierade kompetensbrister som påverkar svensk försörjningsberedskap, krisberedskap eller försvarsförmåga,
- om utbildningens upplägg, LIA-platser eller arbetslivssamverkan innebär att studerande kan komma i kontakt med säkerhetskänslig verksamhet,
- om utbildningsanordnaren, när det är relevant, har rutiner för risk- och sårbarhetsbedömning, informationssäkerhet och samverkan med berörda arbetsgivare,
- om utbildningar med koppling till säkerhetskänslig verksamhet kräver att berörda arbetsgivare eller samverkansparter gör säkerhetsskyddsbedömning enligt säkerhetsskyddslagstiftningen.

MYH bör ges i uppdrag att ta fram kriterier och vägledning för denna prövning i samverkan med berörda myndigheter, exempelvis Myndigheten för civilt försvar (MCF), Försvarsmakten och andra relevanta sektorsmyndigheter. Syftet är inte att införa ett generellt säkerhetskrav för alla YH-utbildningar, utan att säkerställa att utbildningar som är viktiga för totalförsvaret kan prioriteras, finnas längre än 5 år och att utbildningar med faktisk säkerhetskänslighet hanteras korrekt

30. Förslag till regeringsuppdrag åt Tillväxtverket om att utreda plastindustrin samlade betydelse för svensk ekonomi.

Regeringen uppdrar åt Tillväxtverket att analysera plastindustrins samlade betydelse för svensk ekonomi samt identifiera åtgärder som stärker utvecklingen av en konkurrenskraftig och cirkulär plast- och plaståtervinningsindustri.

Myndigheten ska särskilt:

- analysera plastindustrins bidrag till Sveriges BNP, export, sysselsättning och regional utveckling,

- analysera möjligheterna att öka användningen av återvunnen plast i svenska industriella värdekedjor,
- identifiera hinder för investeringar i återvinningsteknik, materialutveckling och uppskalning av cirkulära produktionsprocesser,
- identifiera nationella och internationella styrmedel som kan främja cirkulära materialflöden, öka efterfrågan på återvunnet material och stärka svensk konkurrenskraft,
- analysera potentialen att minska klimatutsläpp, resursförbrukning och importberoende av fossilbaserade råvaror genom ökad materialåtervinning,
- lämna förslag på åtgärder som stärker innovation, investeringar och kompetensförsörjning inom den svenska plast- och plaståtervinningsindustrin.

Vid genomförandet av uppdraget ska myndigheten föra dialog med berörda myndigheter, näringslivet, forskningsinstitut, universitet och högskolor samt relevanta branschorganisationer och arbetsmarknadens parter. Erfarenheter från andra länder och pågående arbete inom Europeiska unionen bör beaktas.

Myndigheten ska även analysera hur föreslagna åtgärder förhåller sig till Sveriges klimatmål, industripolitik och ambitionen att utveckla en konkurrenskraftig cirkulär ekonomi.

Myndigheten ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den [datum].

51. Förslag till förändringar i förordning 2009:947 med instruktion för Kemikalieinspektionen

Föreslagna förändringar är markerade i rött.

1 §

Tillägg: **Kemikalieinspektionen ska inom sitt verksamhetsområde verka för en säker och riskbaserad hantering av kemikalier.**

4 §

Kemikalieinspektionen ska särskilt:

4. informera, stödja och samverka med företag, myndigheter och andra berörda om kemiska produkter, biotekniska organismer, kemikaliesäkerhet, **och** gällande regler, **regelutveckling** samt i frågor som rör inspektionens verksamhet,

Nya punkter:

8. inom sitt verksamhetsområde verka för att Sveriges och EU:s kemikaliereglerverk är riskbaserade, förutsägbara och ändamålsenliga samt skapar goda förutsättningar för innovation och utveckling, samtidigt som en hög skyddsnivå för hälsa och miljö säkerställs,

9. inom sitt verksamhetsområde underlätta och skapa goda och förutsägbara förutsättningar för säker och hållbar produktion och användning av kemiska produkter och biotekniska organismer samt för en konkurrenskraftig svensk kemiindustri och de industriella värdekedjor som är beroende av kemikalier.

52. Förslag till förändringar i förordning 2009:145 med instruktion för Tillväxtverket

Föreslagna förändringar är markerade i rött.

2 a §

Tillväxtverket ska

Ny punkt:

5. inom sitt verksamhetsområde analysera och samordna frågor som rör försörjningsberedskapen för strategiskt viktiga industriella insatsvaror och värdekedjor, inklusive strategiskt viktiga kemikalier, i samverkan med berörda myndigheter och näringslivet.

54. Förslag till regeringsuppdrag åt Tillväxtverket om EU:s Chemical Industry Action Plan

Tillväxtverket ska analysera och föreslå hur Sverige bör genomföra EU:s Chemical Industry Action Plan. Tillväxtverket ska särskilt analysera vilka delar som är särskilt relevanta för att stärka konkurrenskraft och resiliens i den svenska kemiindustrin, föreslå vilka delar som är viktigast för Sverige att genomföra, och hur Sverige kan dra nytta av arbetet med kritiska kemikalier för att stärka den svenska konkurrenskraften.

55. Förslag till regeringsuppdrag åt Tillväxtverket om försörjningsanalys för strategiskt viktiga kemikalier

I rollen som ansvarig för beredskapssektorn industri, byggande och handel, med särskilt ansvar för industrifrågor bör regeringen skyndsamt ge Tillväxtverket i uppdrag att analysera försörjningen av strategiskt viktiga kemikalier och kemiska värdekedjor. Syftet är att stärka konkurrenskraften, den ekonomiska säkerheten, försörjningsberedskapen och motståndskraften mot geopolitiska störningar. Givet den strategiska betydelse som kemikalieförsörjningen har för industrin i stort bör en försörjningsanalys genomföras med prioritet. För att utföra uppdraget tillförs Tillväxtverket 3 mkr för 2027.

I uppdraget ingår att:

- identifiera strategiskt viktiga kemikalier, insatsvaror och kemiska värdekedjor med stor betydelse för svensk industri, samhällsviktig verksamhet och totalförsvaret,
- kartlägga produktionskapacitet, försörjningskedjor, importberoenden och andra kritiska sårbarheter,
- analysera hur störningar i tillgången till kemikalier påverkar industrins värdekedjor, konkurrenskraft, investeringar och möjligheterna till grön omställning,
- bedöma behovet av åtgärder för att stärka robustheten i försörjningskedjorna, exempelvis genom handelsrelaterade instrument
- lämna förslag på hur statliga myndigheter och näringslivet kan utveckla samverkan för att stärka motståndskraften i strategiskt viktiga värdekedjor.

Uppdraget ska genomföras i nära samverkan med Kemikalieinspektionen, Myndigheten för civilt försvar, Läkemedelsverket, Livsmedelsverket och i dialog med näringslivet.

56. Förslag till uppdrag i Kemikalieinspektionens regleringsbrev om att bistå Tillväxtverket med kompetens i kemikaliefrågor

Uppdrag att bistå Tillväxtverket med expertkunskap om kemikalier i syfte att stärka strategiska värdekedjor

Kemikalieinspektionen ska, inom ramen för sitt ansvar på kemikalieområdet, bidra till arbetet med att stärka konkurrenskraften hos svensk industri, den ekonomiska säkerheten och försörjningsberedskapen genom att tillhandahålla expertstöd avseende strategiskt viktiga kemikalier och värdekedjor.

Myndigheten ska särskilt:

- bidra med kunskap om kemikaliers användningsområden, substitutionsmöjligheter och betydelse för industriella värdekedjor,
- bistå med analyser av hur kemikalielagstiftning och andra regulatoriska förutsättningar påverkar tillgången till strategiskt viktiga kemikalier,
- identifiera kemikalier och värdekedjor där störningar kan få betydande konsekvenser för konkurrenskraft, försörjningsberedskap och samhällsviktiga funktioner
- medverka i analyser av sårbarheter och risker kopplade till försörjningen av strategiskt viktiga kemikalier,
- bidra till utvecklingen av en modell för samverkan mellan berörda myndigheter och i dialog med näringslivet.

Uppdraget ska genomföras i nära samverkan med Tillväxtverket, Myndigheten för civilt försvar, Läkemedelsverket, Livsmedelsverket samt andra berörda myndigheter. Dialog ska även föras med näringslivet.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den XX månad 2028.

57. Förslag till uppdrag i Kemikalieinspektionens regleringsbrev om att prioritera tillsyn, stöd och service till företag

Kemikalieinspektionen ska prioritera tillsyn över efterlevnaden av kemikalielagstiftningen, i syfte att motverka osund konkurrens och säkerställa likvärdiga konkurrensvillkor på den svenska marknaden.

Myndigheten ska samtidigt utveckla sitt förebyggande arbete genom att stärka vägledning, information och dialog med företag som omfattas av kemikalieavgiften. Arbetet ska bidra till ökad regelefterlevnad, minskad administrativ börda och förbättrade förutsättningar för företag att uppfylla gällande regelverk.

Kemikalieinspektionen ska redovisa:

- hur tillsynsverksamheten har prioriterats och utvecklats,

- vilka åtgärder som har vidtagits för att stärka vägledning, service och dialog med företagen,
- hur myndighetens arbete har bidragit till ökad regelefterlevnad och effektivare myndighetsutövning.

Uppdraget ska ske i dialog med näringslivet och redovisas till Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) senast den XX månad 2028. För uppdraget tillförs 3 mkr till myndigheten per år under 2027 och 2028.

58. Förslag till regeringsbeslut om ansvarsfördelning

Regeringen beslutar att det övergripande näringspolitiska ansvaret för statens investeringsfrämjande verksamhet ska utövas av Klimat- och näringslivsdepartementet. Utrikesdepartementet och Klimat- och näringslivsdepartementet ska samverka i den strategiska styrningen av Business Swedens investeringsfrämjande verksamhet. Utrikesdepartementet ska, inom ramen för utrikesförvaltningen och statens utlandsrepresentation, medverka i genomförandet av investeringsfrämjandet. Business Sweden ska i frågor om statens investeringsfrämjande uppdrag återskapa till Klimat- och näringslivsdepartementet samt samråda med Utrikesdepartementet i frågor som berör utlandsverksamheten.

59. Förslag till tillägg i riktlinjebrev för Business Sweden

Business Sweden ska förstärka det proaktiva arbetet med företag i Sverige och internationellt för att identifiera och utveckla investeringar som kan genomföras i Sverige. Arbetet ska utgå från en nära dialog med företag om vilka förutsättningar som är avgörande för deras investeringsbeslut och vilka hinder som behöver undanröjas för att investeringar ska kunna genomföras i Sverige. Business Sweden ska, tillsammans med berörda myndigheter och andra aktörer, bidra till att hitta lösningar på identifierade hinder och utveckla konkurrenskraftiga erbjudanden för strategiskt viktiga investeringar.

Inom ramen för den investeringsfrämjande verksamheten ska Business Sweden tillsammans med relevanta aktörer och myndigheter ta fram en nationell etableringskarta över områden och platser som är särskilt lämpade för industriella nyetableringar. Kartan ska bland annat ge information om relevanta förutsättningar för industrietableringar och användas i det proaktiva arbetet med att identifiera och attrahera nyetableringar samt expansions- och följdinvesteringar. För arbetet med etableringskartan avsätts 3 000 000 kronor.

För investeringar av strategisk betydelse ska Business Sweden erbjuda en sammanhållen investeringsprocess med en utsedd ansvarig projektledare som följer investeringen genom processen och samordnar kontakterna med relevanta offentliga aktörer.

Business Sweden ska årligen redovisa resultat och effekter av det förstärkta investeringsfrämjandet samt återkommande eller strukturella hinder för investeringar i Sverige. Redovisningen ska ske mot av regeringen fastställda mål och nyckeltal och utgöra underlag för regeringens fortsatta arbete med att stärka Sveriges konkurrenskraft som investeringsland.

73. Förslag till uppdrag i Tillväxtverkets regleringsbrev om att bygga upp en analysfunktion

Förstärkt analys- och beräkningskapacitet för industripolitiken

Tillväxtverket ska stärka sin kapacitet att bistå regeringen med kvalificerade analyser och beräkningsunderlag inom industri- och näringspolitiken.

Kapaciteten ska särskilt kunna användas för att analysera effekter av reformer och förändrade ramvillkor på industrins investeringar, produktivitet, produktion, sysselsättning och internationella konkurrenskraft.

Tillväxtverket ska utveckla den kompetens, de analysverktyg och den tillgång till data som krävs för att på regeringens begäran med kort framförhållning kunna ta fram sådana underlag. Arbetet ska bedrivas i nära dialog med Regeringskansliet och, där det är relevant, i samverkan med andra myndigheter.